

KONKURSITINGIMUSED EUROOPA LINNAARENGU ALGATUS – UUENDUSLIKUD MEETMED

TEINE EUI-IA KONKURSIKUTSE
31/05/2023 – 05/10/2023

31/05/2023

Co-funded by
the European Union

Sisukord

1. SISSEJUHATUS.....	3
2. TOETUSKÕLBLIKUD OMAVALITSUSED – KES SAAVAD TAOTLUSI ESITADA	4
2.1 ESIMENE KATEGORIA.....	5
2.2 TEINE KATEGORIA	5
2.3 KOLMAS KATEGORIA.....	7
2.4 ÜHISED NÕUDED TOETUSKÕLBLIKELE LINNAOMAVALITSUSTELE	7
3. TEISES EUI-IA TAOTLUSVOORU TEEMADE VALIK	9
3.1 KESKKONNAHOIDLIKUD LINNAD.....	9
TEEMA „KESKKONNAHOIDLIKUD LINNAD“ ÜLDMÄÄRATLUS JA KONTEKST	9
KASU LINNAVALITSUSTELE JA NENDE ROLL.....	11
LINNAVALITSUSTELE PAKUTAVAD TEEMAD	12
ÜHTEKUULUVUSPOLIITIKA EESMÄRGID	13
TULEMUS- JA VÄLJUNDNÄITAJAD	13
3.2 SÄÄSTEV TURISM	15
TEEMA „SÄÄSTEV TURISM“ ÜLDMÄÄRATLUS JA KONTEKST	15
KASU LINNAVALITSUSTELE JA NENDE ROLL.....	17
LINNAVALITSUSTELE PAKUTAVAD TEEMAD	18
ÜHTEKUULUVUSPOLIITIKA EESMÄRGID	19
TULEMUS- JA VÄLJUNDNÄITAJAD	19
3.3 TALENTIDE RAKENDAMINE KAHANEVATES LINNADES.....	20
TEEMA „TALENTIDE RAKENDAMINE KAHANEVATES LINNADES“ ÜLDMÄÄRATLUS JA KONTEKST	20
KASU LINNAVALITSUSTELE JA NENDE ROLL.....	21
LINNAVALITSUSTELE PAKUTAVAD TEEMAD	23
ÜHTEKUULUVUSPOLIITIKA EESMÄRGID	24
TULEMUS- JA VÄLJUNDNÄITAJAD	25
4. PROJEKTI ETAPID	27
5. RAHASTAMISE PÕHIMÕTTED	28
6. PROJEKTI LOOMINE JA VÄLJATÖÖTAMINE	29
6.1 PARTNERLUS.....	29
6.2 PROJEKTI SEKKUMISLOOGIKA JA TÖÖKAVA	33
6.3 EKSPERTIDE TOETUS	34
6.4 SIIRE.....	34
6.5 KULUKATEGOORIAD	36
7. TAOTLUSMENETLUS	37
8. VALIKUMENETLUS	39
8.1 TOETUSKÕLBLIKKUSE KONTROLL	39
8.2 STRATEEGILINE HINDAMINE	41

8.3	TEGEVUSTE HINDAMINE	41
8.4	HINDAMISE PUNKTISÜSTEEM	42
8.5	TOETUSE TAOTLEJATE VÄLISTAMISE KRITEERIUMID	43
9.	ALGATAMISE ETAPP JA LEPINGUTE SÕLMIMINE	44
10.	ABI SAAMISE VÕIMALUSED	45
11.	OLULISED KUUPÄEVAD	45

1. SISSEJUHATUS

Ühtekuuluvuspoliitika õigusaktide pakett aastateks 2021–2027 hõlmab Euroopa linnaarengu algatuse loomist (sätestatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. juuni 2021. aasta määruse nr 2021/1058 (mis käsitleb Euroopa Regionaalarengu Fondi ja Ühtekuuluvusfondi¹ – ERFi/Ühtekuuluvusfondi määrus) artiklis 12) – Euroopa Liidu instrument, mis on **jätk programmiperioodil 2014–2020 rakendatud linnadega seotud uuenduslike meetmete algatusele**. See uudne algatus on oluline vahend eri suuruses linnade toetamisel, et suurendada suutlikkust ja teadmisi, toetada innovatsiooni ning töötada välja siirdatavaid ja skaleeritavaid uuenduslikke lahendusi Euroopa Liidu (EL) jaoks olulistele linnadega seotud probleemidele. Lõppeesmärk on innustada linnapiirkondades ühtekuuluvuspoliitika põhiprogrammide kasutamist tõestatud uuendustega, eriti nende programmide puhul, mis saavad toetust Euroopa Regionaalarengu Fondist (ERF) ERFi ja Ühtekuuluvusfondi määruse² artiklis 3 määratletud erieesmärkide saavutamiseks, ning tugevdada linnade kui toetusesaajate või vahendajate innovatsioonivõimekust nende fondide haldamisel.

Euroopa linnaarengu algatuse (EUI) ja eelkõige selle uuenduslike meetmeid käsitleva tegevussuuna (EUI-IA) üks peamisi eesmärgi on jätkata linnadega seotud uuenduslike meetmete algatuse raames alustatud toetust, **pakkudes linnaomavalitsustele kogu Euroopas võimalust ja vahendeid, et leida ja katsetada (katseprojektide kaudu) uusi uuenduslikke vastuseid omavahel seotud ja keerukatele kohalikele probleemidele, mis on seotud kestliku linnaarenguga**. EUI-IA kaudu saavad linnaomavalitsused võimaluse katsetada, kuidas uued ja tõestamata lahendused praktikas toimivad ja kuidas need reageerivad tegeliku elu keerukusele. Protsesside ja katsete tulemusi jälgivad teiste riikide partnerlinnad (siirdepartnerid), et toetada ja tugevdada katsetatud uuenduslike lahenduste siiratavust ja jälgendatavust kogu ELis.

Linnaomavalitsused peaksid kasutama EUI-IA pakutavat võimalust proovida uuenduslikke lähenemisviise ja töömeetodeid väljaspool n-ö tavaprojekte (mida saaks rahastada traditsioonilistest rahastamisallikatest, sealhulgas ERFi põhiprogrammidest). EUI-IA võimaldab linnadel muuta ambitsioonikad ja loominguilised ideed prototüüpideks, mida saab katsetada reaalses linnakeskkonnas. Teisisõnu toetab EUI-IA katseprojekte, mis on liiga riskantsed, et neid saaks rahastada traditsioonilistest allikatest, kuna need on väga uuenduslikud ja eksperimentaalsed.

EUI-IA projektid valitakse välja projektikonkursside kaudu ühel või mitmel Euroopa Komisjoni poolt välja pakutud teemal. Euroopa linnaarengu algatuse ERFi eelarve on kokku 450 miljonit eurot, millest 75%

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. juuni 2021. aasta määrus (EL) 2021/1058, mis käsitleb Euroopa Regionaalarengu Fondi ja Ühtekuuluvusfondi <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:32021R1058>. ERFi erieesmärgid, mida soovitakse saavutada, täpsustatakse igas Euroopa linnaarengu algatuse uuenduslike meetmete konkursikutses.

² *Ibidem*.

on ette nähtud EUI-IA tegevussuuna toetamiseks. Iga projekt võib saada maksimaalselt 5 miljonit eurot ERFi kaasrahastust ja projekti rakendamine peaks toimuma maksimaalselt 3,5 aasta jooksul.

Euroopa linnaarengu algatust haldab kaudse juhtimise kaudu Euroopa Komisjoni regionaal- ja linnapoliitika peadirektoraat (DG REGIO). Euroopa Komisjon on määranud EUI rakendamisel volitatud üksuseks Hauts-de-France'i piirkonna (Prantsusmaa). Volitatud üksuse abistamiseks ja EUI igapäevase juhtimise tagamiseks on loodud EUI alaline sekretariaat.

Käesolevate konkursitingimustega kutsub volitatud üksus toetuskõlblikke asutusi üles esitama projektitaotlusi EUI-IA teises taotlusvooru raames. Selle taotlusvooru jaoks on ERFist eraldatud 120 miljoni euro suurune kavandatud eelarve.

Käesolevas dokumendis sätestatakse nõuded ja protsess, mida tuleb järgida EUI-IA teises taotlusvooru puhul. Seda tuleks lugeda koos EUI-IA suunisega, töödokumendiga taotlusvormi täitmise kohta ja muude EUI veebisaidil avaldatud konkursikutsega seotud dokumentidega.

2. TOETUSKÕLBLIKUD OMAVALITSUSED – KES SAAVAD TAOTLUSI ESITADA

EUI-IA läbiviimiseks võivad taotleda toetust allpool nimetatud omavalitsused.

- **Esimene kategooria.** Linnaomavalitsus mis tahes kohalikus haldusüksuses, mis on määratletud Eurostati linnastumise määra (DEGURBA) järgi kui linn, väikelinn või eeslinn (vastab Eurostati DEGURBA koodile 1 või DEGURBA koodile 2) ja kus on vähemalt 50 000 elanikku.
- **Teine kategooria.** Linnaomavalitsuste ühendus või rühmitus, millel on kohalikest haldusüksustest koosneva organiseerunud linnastu õiguslik staatus ja mille puhul enamik (vähemalt 51%) elanikest elab kohalikes haldusüksustes, mis on määratletud Eurostati linnastumise määra (DEGURBA) järgi kui linn, väikelinn või eeslinn (vastab DEGURBA koodile 1 või DEGURBA koodile 2) ja kus kokku on vähemalt 50 000 elanikku.
- **Kolmas kategooria.** Linnaomavalitsuste ühendus või rühmitus, millel puudub organiseerunud linnastu õiguslik staatus ja kus kõik osalevad linnaomavalitsused (peamine linnaomavalitsus ja kaasatud linnaomavalitsused) asuvad kohalikes haldusüksustes, mis on määratletud Eurostati linnastumise määra (DEGURBA) järgi kui linn, väikelinn või eeslinn (vastab DEGURBA koodile 1 või DEGURBA koodile 2) ja kus kokku (peamise linnaomavalitsuse ja kaasatud linnaomavalitsuste territooriumil) on vähemalt 50 000 elanikku.

EUI-IA konkursikutse raames saavad taotlusvormi esitada ainult eespool määratletud toetuskõlblikud linnaomavalitsused.

Kohalike haldusüksuste määratlus ja liigitus vastavalt linnastumise määrale ning elanike arvu andmed põhinevad EUI-IA vastavustabelis esitatud teabel ("EUI-IA_Call2_Correspondence_table": https://www.urban-initiative.eu/sites/default/files/2023-05/EUI-IA_Correspondence_table.xlsx). Seda tabelit kasutatakse toetuskõlblikkuse kontrollimisel peamise viitedokumendina. Taotlejatel palutakse vaadata vastavustabelit, et kontrollida oma toetuskõlblikkust ja esitada andmed oma halduspiiridesse kuuluvate kohalike haldusüksuste ja elanike arvu kohta. Enne taotlusvormi täitmist on tungivalt soovitatav teha toetuskõlblikkuse enesehindamine eespool nimetatud vastavustabeli põhjal. Kui EUI-IA vastavustabeli andmetes esineb lünki, vastuolusid või nende tõlgendamisel tekib kahtlusi, soovatakse taotlejatel enne taotlusvormi täitmist ja esitamist võtta ühendust alalise sekretariaadiga. Valikumenetluse käigus kontrollib alaline sekretariaat taotlejate toetuskõlblikkust üksnes taotlusvormil esitatud andmete põhjal. Juhul kui taotleja staatus toetuskõlbliku kandidaadina on ebaselge, teeb alaline sekretariaat koostööd kõigi asjaomaste partneritega, sealhulgas Eurostatiga, et teha kindlaks, kas taotleja on toetuskõlblik.

2.1 ESIMENE KATEGOORIA

- Omavalitsused/linnavolikogud/ringkonnad, mille halduspiirid vastavad ühele kohalikule haldusüksusele. Sellisel juhul peab kohalik haldusüksus liigituma linnastumise määra järgi linnaks, väikelinnaks või eeslinnaks (kood 1 ja/või 2 vastavustabeli veerus „Linnastumise aste“) ja seal peab olema vähemalt 50 000 elanikku.
- Omavalitsused/linnavolikogud, mille halduspiiridesse kuulub mitu kohalikku haldusüksust. See kehtib Portugali, Iirimaa, Kreeka, Malta ja Läti omavalitsuste/linnavolikogude puhul, kus Eurostati määratlus „kohalik haldusüksus“ ei vasta omavalitsusele/linnavolikogule, vaid omavalitsuse sisestele üksustele (vallad) või statistilistele üksustele (valimisringkonnad). Sellisel juhul võib omavalitsus/linnavolikogu olla toetuskõlblik ainult juhul, kui sealne elanike arv on kokku 50 000 ja kui enamik (vähemalt 51% elanikest) elab linnastumise määra järgi linnade, väikelinnade või eeslinnade hulka liigitatud kohalikes haldusüksustes (kood 1 ja/või 2 vastavustabeli veerus „Linnastumise aste“).

2.2 TEINE KATEGOORIA

Organiseerunud linnastud, mis on alltoodud kriteeriumidele vastavatest linnaomavalitsustest moodustatud ühendused/rühmitused.

- On ametlikult tunnustatud kohaliku omavalitsuse tasandina (mis erineb piirkondlikust ja provintsi tasandist) siseriikliku õiguse alusel, millega kaasneb omavalitsuse/linnavolikogu kohustus liituda omavalitsusüksuste ülese organisatsiooniga (seetõttu ei kuulu sellesse kategooriasse ühendused, mis on moodustatud vabatahtlikkuse alusel konkreetsel eesmärgil ja/või piiratud ajaks).

- Koosnevad ainult omavalitsustest/linnavolikogudest (seetõttu ei kuulu sellesse kategooriasse ühendused, mis hõlmavad muid institutsioone, nagu ülikoolid, kaubanduskojad jne).
- Omavad riiklikus õiguses kindlaks määratud eripädevusi, mille osalevad omavalitsused on neile delegeerinud EUI-IA projekti jaoks olulistest poliitikavaldkondades. Ühendustel palutakse esitada täpne viide riiklikule õigusraamistikule. Organiseerunud linnastutel on ainupädevus EUI-IA projektiga seotud poliitikavaldkondade kavandamisel ja rakendamisel.
- Omavad konkreetset poliitilist struktuuri (osalevate omavalitsuste kaudse esindatusega) ja haldusstruktuuri (spetsiaalsed töötajad).

EUI-IA raames toetuskõlblikud organiseerunud linnastud on näiteks järgmised.

- Prantsusmaa: Métropoles, Communautés Urbaines, Communautés d'Agglomération, Etablissements Publics Territoriaux (EPT) ja Communautés de Communes.
- Itaalia: Ainult Città Metropolitane ja Unione di Comuni. Juhime tähelepanu, et Consorzi, Gruppi di Azione Locale (GAL), Convenzione dei Comuni või muud organiseerunud linnastud, mida Itaalia riiklike õigusaktide (Testo Unico degli Enti Locali) kohaselt ei käsitleta kohalike omavalitsustena, ei ole toetuskõlblikud.
- Saksamaa: Landkreis.
- Hispaania: Mancomunidades ja Area Metropolitana Barcelona. Juhime tähelepanu, et „Diputaciones provinciales“ (provintsiavalitsused) loetakse provintsi asutusteks ja seetõttu ei tunnistata neid toetuskõlblike organiseerunud linnastutena.
- Portugal: Comunidades Intermunicipais (CIM).

Euroopa territoriaalse koostöö rühmitusi (ETKR), mille partnerlused koosnevad ainult linnaomavalitsustest (nagu eespool määratletud) ja millel on konkreetne pädevus EUI-IA konkursikutsega seotud poliitika kujundamisel ja rakendamisel, käsitatakse organiseerunud linnastutena ja seetõttu võivad nad esitada EUI-IA konkursikutsete raames taotluse peamise või kaasatud linnaomavalitsusena. ETKRid, millega partnerluses on ka teisi organisatsioone (nt liikmesriigid, piirkondlikud omavalitsused, ühendused, ülikoolid jne) ei ole organiseerunud linnastud ja nad ei saa taotleda toetust peamise või kaasatud linnaomavalitsustena, kuid nad võivad ühineda toetuskõlbliku linnaomavalitsuse poolt esitatud ettepanekuga rakenduspartneritena.

EUI-IA raames käsitatakse organiseerunud linnastut kui ühte linnaomavalitsust, mis esindab kõiki osalevaid omavalitsusi/linnavolikogusid. Seetõttu tuleb organiseerunud linnastu poolt esitatud projektiettepanekus tähistada see peamise linnaomavalitsusena. Organiseerunud linnastute toetuskõlblikkuse tuvastamiseks kontrollib alaline sekretariaat, kas elanike koguarv on vähemalt 50 000 ja kas enamik (vähemalt 51% elanikest) elab linnastu alla kuuluvates kohalikes haldusüksustes, mis on linnastumise määra järgi liigitatud linnaks, väikelinnaks või eeslinnaks.

2.3 KOLMAS KATEGOORIA

Kõik linnaomavalitsuste ühendused (riiklikud/piirkondlikud linnaomavalitsuste ühendused, territoriaalsed paktid, arengupiirkonnad jne), samuti üksikud linnaomavalitsused, millel ei ole ametlikke koostöölepinguid, kuid mis soovivad ühiselt taotleda, võivad esitada taotluse, määraotes osalevate valla-/linnaomavalitsuste hulgast ühe peamise linnaomavalitsuse ja nimetades teised kaasatud linnaomavalitsusteks.

Selleks, et olla toetuskõlblikud, peavad kõik osalevad linnaomavalitsused (peamine ja kaasatud linnaomavalitsused), olema tunnustatud kohalike haldusüksustena ja liigitatud Eurostati linnastumise määra järgi linnaks, väikelinnaks või eeslinnaks (DEGURBA kood 1 või DEGURBA kood 2). Linnaomavalitsuste puhul, mille halduspiirid hõlmavad rohkem kui ühte kohalikku haldusüksust, kohaldatakse samu punktis 2.1 kirjeldatud linnastumise määra eeskirju. Peamise linnaomavalitsuse ja kaasatud linnaomavalitsuste suhe ei pea olema taotlusvormi esitamise ajal ametlikult vormistatud. Kui ettepanek kiidetakse heaks ja seda toetatakse, tuleb suhe ametlikult vormistada partnerluslepingu sõlmimise teel (alaline sekretariaat annab peamisele linnaomavalitsusele vastava vormi).

Varasemad kogemused on näidanud, et selliste linnade ühenduste või rühmituste poolt elluviidud üksikprojektid, millel ei ole organiseerunud linnastu staatust ja mis hõlmavad rohkem kui kolme linnaomavalitsust (peamine ja kaasatud linnaomavalitsused), kuid ei ole territoriaalselt ühendatud, võivad kaotada sidususe ja neil on raske saavutada sisukaid tulemusi. Seega on soovitatav, et linnaomavalitsuste ühendused ja/või rühmitused (ilma organiseerunud linnastu staatusega), mis soovivad taotluse esitada, peaksid olema territoriaalselt ühendatud ja püüaksid piirata osalevate linnaomavalitsuste arvu.

2.4 ÜHISED NÕUDED TOETUSKÕLBLIKELE LINNAOMAVALITSUSTELE

Lisaks eespool iga toetuskõlbliku linnaomavalitsuse kategooria kohta esitatud põhimõtetele kehtivad kõikide toetuskõlblike linnaomavalitsuste suhtes EUI-IA raames järgmised põhimõtted.

- Kõik linnaomavalitsused peavad asuma mõnes ELi liikmesriigis.
- EUI-IA konkursikutse raames võivad taotlusvormi esitada ainult eespool määratletud toetuskõlblikud linnaomavalitsused. Taotlusvorm, mille on esitanud rakenduspartner, tunnustatakse toetuskõlbmatuks.
- Linnaomavalitsus (vastavalt eelnevale määratlusele) võib olla projektiettepanekus märgitud ainult peamise ja/või kaasatud linnaomavalitsusena. Rakenduspartnerite kategooria on mõeldud ainult asutustele ja/või organisatsioonidele, mida ei tunnustata EUI-IA raames linnaomavalitsustena.

- Kui uuenduslikud lahendused nõuavad linna- ja maapiirkondade vahelist kokkupuudet või funktsionaalset piirkondlikku lähenemist, on võimalik kaasata linnastumise määra järgi maapiirkondadena määratletud kohalikke haldusüksusi (Eurostati DEGURBA kood 3) rakenduspartneritena. Pange tähele, et nende elanike arvu ei võeta toetuskõlblikkuse miinimumkünnise (50 000) hindamisel arvesse. Taotlusvormis tuleb selgelt esitada ja põhjendada maapiirkonnana määratletud kohalike haldusüksuste kaasamise põhjus.
- Linnaomavalitsus või organiseerunud linnastu võib iga taotlusvooru raames osaleda ainult ühes projektiettepanekus (isegi kui need projektiettepanekud on esitatud sama taotlusvooru eri teemade raames). See reegel kehtib ka kaasatud linnaomavalitsuste suhtes (omavalitsus saab osaleda ainult ühes projektiettepanekus, olgu siis peamise või kaasatud linnaomavalitsusena).
- Linnaomavalitsused, mida EUI-IA on juba toetanud mõne eelmise taotlusvooru raames heakskiidetud projekti puhul, ei saa esitada samal teemal uut taotlusvormi kogu algatuse jooksul.
- Linnaomavalitsused peavad järgima rahastamisest kõrvalejätmise nõudeid (üksikasjad on esitatud allpool punktis 8.5 „Toetuse taotlejate välistamise kriteeriumid“ ja EUI-IA juhendi peatükis 3.3 „Toetuse taotlejate välistamise kriteeriumid“).

Täielikult või osaliselt omavalitsuse/linnavolikogu omanduses olevaid asutusi ja ettevõtteid (nt energia/jäätmekäitluse, majandusarengu, turismi edendamise jms valdkonnas) ei käsitata kohalike haldusüksustena ja seetõttu ei saa neid tunnustada toetuskõlblike linnaomavalitsustena. Sellele vaatamata võivad need organisatsioonid osaleda partnerluses rakenduspartneritena (üksikasjalikumad teavet rakenduspartnerite rollide ja kohustuste kohta on esitatud EUI-IA suuniste jaotises 2.1.2 „Euroopa linnaarengu algatuse tüpoloogia – uuenduslike meetmete partnerid“).

Juhime tähelepanu asjaolule, et organiseerunud linnastu õigusliku staatusega linnaomavalitsuste ühenduste või rühmituste puhul (toetuskõlblike omavalitsuste teine kategooria – vt üksikasjad eespool) loetakse asutus, sealhulgas kõik teised osalevad linnaomavalitsused EUI-IA raames üheks linnaomavalitsuseks ja seega pannakse linnastu kirja peamise linnaomavalitsusena. Linnaomavalitsuste ühenduste või rühmituste puhul, millel puudub organiseerunud linnastu õiguslik staatus (kolmas toetuskõlblike omavalitsuste kategooria – vt üksikasjad eespool), palutakse asjaomastel linnaomavalitsustel määrata üks omavalitsus peamiseks linnaomavalitsuseks ja teised kaasatud linnaomavalitsusteks.

3. TEISES EUI-IA TAOTLUSVOORU TEEMADE VALIK

EUI loodi tööriistana, mis toetab ELi linnade tegevuskava rakendamist – see on peamine vahend uue Leipzigi harta rakendamisel. Kooskõlas linnadega seotud uuenduslike meetmete algatuse lähenemisviisiga korraldatakse EUI-IA taotlusvoore Euroopa Komisjoni poolt määratletud teemadel, lähtudes uuest Leipzigi hartast ja Euroopa Komisjoni prioriteetidest, mis on valdkondadeülese mõõtmega, nagu rohepööre ja digiüleminek. Selleks, et suurendada EUI-IA projektide mõistetavust seoses ühtekuuluvuspoliitikaga ja hõlbustada nende hilisemat skaleerimist ja/või jälgendamist ERFi rahastusega, täpsustatakse EUI-IA projektikonkurssides ka ühtekuuluvuspoliitika erieesmärgid, mida soovitakse konkursiga saavutada. Taotlejad peavad erilist tähelepanu pöörama sellele, et näidata nende katsetamiseks pakutavate lahenduste asjakohasust ühtekuuluvuspoliitika suhtes, pidades silmas esitatud erieesmärgid. Määratletakse ka näitajate loetelu (st selleks, et neid kasutada ja jälgida koos teiste näitajatega, mille projektipartnerid endale kehtestavad), et hõlbustada soovitud mõju mõistmist projekti tasandil ning võimaldada tulemuste koondamist poliitikavaldkonna ja/või EUI-IA tasandil.

Teises konkursikutses saavad taotlejad esitada projektitaotlusi kolme teema raames: keskkonnanahoidlikud linnad, säästev turism ja talentide rakendamine kahanevates linnades.

3.1 KESKKONNAHOIDLIKUD LINNAD

TEEMA „KESKKONNAHOIDLIKUD LINNAD“ ÜLDMÄÄRATLUS JA KONTEKST

Euroopa ja kogu maailm seisavad silmitsi elurikkuse, kliima-, saaste- ja ressursikriisidega, mis on omavahel tihedalt seotud. Kliimamuutused hävitavad põudade, üleujutuste ja metsatulekahjude kaudu loodust, samal ajal kui looduse hävimine ja mittesäästev kasutamine põhjustavad omakorda kliimamuutusi³. Saaste mõjutab meie tervist ja keskkonda ning lineaarmajanduse püsides jätkub nappide ressursside raiskamine. Kliimakriis sunnib meid tegutsema kiiresti, et vähendada oluliselt heitkoguseid ja piirata Maa soojenemist 1,5 °C-ni ning kohaneda kliimamuutustega arukamalt, kiiremalt ja süsteemsemalt⁴. Peale kliimamuutuste hävib loodus ka teiste elurikkust vähendavate tegurite kaudu, nagu maa- ja merekasutuse muutumine, liigkasutus, saaste ja invasiivsed võõrliigid.

Euroopa linnad tunnevad nende kriiside mõju üha rohkem. Roheline linnaruum jääb maa pärast peetavas võitluses sageli kaotajaks, sest EL-i linnapiirkondadesse kolib järjest rohkem inimesi. Iga kaheksas linnas elav eurooplane puutub kokku õhusaasteainetega, mille tase ületab Maailma Terviseorganisatsiooni

³ EL-i elurikkuse strateegia aastani 2030 (2022).

⁴ IPCC aruande analüüs (2022), EL-i kliimamuutustega kohanemise strateegia (2021).

(WHO) soovitusi. Linnad tekitavad umbes 70% maailma kasvuhoonegaaside heitkogustest ning on samal ajal eriti haavatavad kliimamuutuste mõjude suhtes, nagu sagedasemad ja pikemad kuumalained, põuad, üleujutused ja veenappus.

Selleks et muuta linnad keskkonnahoidlikumaks ehk toetada ökosüsteeme ja suurendada vastupanuvõimet, on vaja käsitleda elurikkuse, saaste-, ressursi- ja kliimaprobleeme korraga. Linnade probleeme saab selles kontekstis lahendada kõige tõhusamalt rohelise ja sinise taristuga⁵ (edaspidi: roheline taristu) seotud lahendustega.

Kuigi roheline taristu on vajalik, ei piisa sellest üksi tervisliku ja rohelise linnakeskkonna loomiseks. Seetõttu tuleb peale elurikkuse kaitsmise ja kliimaprobleemide lahendamise lõimida roheline taristu kindlasti ka teistesse valdkondadesse. Kuna linnade keskkonnahoidlikuks muutmine on holistiline kontseptsioon, tuleb seda teemat käsitleda terviklikumalt ja luua seoseid rohkemate poliitikavaldkondadega. Roheline taristu peaks olema seotud teiste poliitikavaldkondadega, nagu saastevaba õhk, vesi ja pinnas, säästev liikuvus, hoonete renoveerimine, energia- ja veemajandus, ringmajandus ja tervishoid.

Teema „Keskkonnahoidlikud linnad“ raames rahastatakse projekte, mille eesmärk on katsetada ja pakkuda Euroopa linnade jaoks kindlaid uuenduslikke rohelise taristu lahendusi, mis aitavad paremini käsitleda elurikkuse, saaste, ressursside ja kliimaga seotud probleeme, sealhulgas luua sünergiaid teiste peamiste poliitikavaldkondadega. Rahastatud projektide käigus järele proovivad uuenduslikud lahendused peaksid panustama ühtekuuluvuspoliitika investeeringutesse, mis on seotud õiglase rohepöördega, kusjuures tähelepanu peab pöörama ka sellele, et lahendused oleksid kõigile taskukohased.

Teema „Keskkonnahoidlikud linnad“ panustab mitmesse EL-i poliitikavaldkonda ja algatusse, nagu EL-i roheline kokkulepe, EL-i elurikkuse strateegia, EL-i metsastrateegia, EL-i mullastrateegia ja looduse taastamise määruse ettepanek, EL-i kliimamuutustega kohanemise strateegia, EL-i rohelise taristu strateegia, EL-i nullsaaste tegevuskava, algatus „Uus Euroopa Bauhaus“, EL-i renoveerimislaine strateegia, taskukohase eluaseme algatus, uus Euroopa liikuvusraamistik, EL-i kliimanetraalsete ja arukate linnade ning kliimamuutustega kohanemise missioonid, programmi „Euroopa horisont“ linnade ülemineku juhtimise partnerlus, linnapeade kliima- ja energiapakt, rohelise linna kokkulepe, Euroopa rohelise pealinna ja rohelise lehe auhinnad ning arukate linnade väljakutse.

Peale selle toetab teema EL-i temaatilise partnerluse „Keskkonnahoidlikud linnad“ tegevuskava ja on sellega seotud. Partnerlus keskendub linnade rohelisele ja sinisele taristule ning loob seoseid teiste poliitikavaldkondadega. Teema „Keskkonnahoidlikud linnad“ on kooskõlas ka uue Leipzigi harta teemaga „Roheline linn“, milles esitatakse nägemus Euroopa linnade keskkonnahoidlikust tulevikust

⁵ EL-i rohelise taristu strateegias on roheline taristu määratletud looduslike ja poollooduslike alade ja muude keskkonnamelementide strateegiliselt kavandatud võrgustik, mis on loodud ja mida hallatakse selleks, et pakkuda mitmesuguseid ökosüsteemiteenuseid. See hõlmab haljasalasid ja muid füüsilisi objekte maismaal (sealhulgas rannikualadel) ja merealadel ning maismaal on roheline taristu olemas nii linnades kui ka maapiirkondades. Sinine taristu sarnaneb rohelise taristuga ning hõlmab looduslike ja poollooduslike alasid, sealhulgas veeökosüsteeme, ranniku- ja merealasid. Rohelise taristu arendamise vaatenurgast on väga tähtsad linnalähedased piirkonnad ja sellise taristu kontseptsiooni saab rikastada looduspõhiste lahendustega.

ning pööratakse tähelepanu ka sotsiaalsetele ja majanduslikele aspektidele („õiglane linn“ ja „tootlik linn“).

Euroopa Komisjoni eesmärk on luua tasakaalustatud portfelli, mis sisaldab kvaliteetseid projekte ning kajastab Euroopa linnade geograafilist, ruumilist ja demograafilist mitmekesisust. Eeldatakse, et projektitaotlused on üsna eksperimentaalsed, mistõttu ei ole tõenäoline, et need saavad rahastust traditsioonilistest või tavapärastest allikatest.

KASU LINNAVALITSUSTELE JA NENDE ROLL

Elurikkuse, saaste-, ressursi- ja kliimaprobleemide ühine käsitlemine rohelise taristu lahenduste abil toob linnadele palju võimalusi. Uuenduslikud elurikkuse, saaste-, ressursi- ja kliimaprobleemide lahendused viiakse kohalikul tasandil ellu konkreetsete meetmete abil. Rohelisele taristule keskenduv teema „Keskkonnahoidlikud linnad“ ühendab mitmesuguseid asutusi, algatusi ja regulatiivseid meetmeid. Linnavalitsustel on hea võimalus siduda koostöö kaudu eri asutusi ja osakondi, katsetades samal ajal olemasoleva ja/või uue rohelise taristuga seotud uuenduslike lahendusi ning suurendades seeläbi teemakohast teadmistebaasi. Tavaliselt on linnavalitsustel elanikega ka usalduslik suhe, mis on tähtis rohelise taristu projektidele kohaliku heakskiidu saamiseks, eelkõige sidusrühmade kaasamise kaudu.

Elurikkuse, saaste-, ressursi- ja kliimaprobleemid on omavahel lahutamatult seotud, mistõttu tuleb keskenduda sellistele rohelise taristu lahendustele, mis käsitlevad probleeme terviklikult. Tegelikult käsitletakse neid aga sageli eraldi, mistõttu tekib linnal rohelise taristu lahendusi koondades võimalus edendada terviklikumat lähenemisviisi. Linnavalitsuste proovitavad uuenduslikud lahendused, millega käsitletakse samal ajal elurikkuse kaitse, nullsaaste eesmärkide ja kliimamuutuste leevendamise või nendega kohanemise vahelist sünergiat, võttes samal ajal arvesse ka sotsiaalseid mõjusid, võimaldavad maksimeerida kaasnevaid hüvesid ja aitavad täita kõigi arengupüüdlusi.

Linnavalitsustel on hea võimalus uusi lahendusi proovida, et tuua esile rohelise taristu mitmekülgne kasu, luues samal ajal temaatilisi seoseid rohkemate poliitikavaldkondadega, nagu õhu-, vee- ja pinnasesaaste vähendamine, säästev liikuvus, hoonete renoveerimine, taastuvenergiaallikatele üleminek, veemajandus ja tervishoid. Selle teema raames esitatud projektitaotlused peaksid seega keskenduma rohelise taristu lahendustele, millel on selged ja tugevad seosed teiste poliitikavaldkondadega. Linnades katsetatavad uuenduslikud ideed saavad aidata leevendada kliimamuutusi otse süsinikdioksiidi sidumise kaudu või kaudselt energianõudluse vähendamise kaudu ning olla samal ajal ka muul viisil kasulikud, vähendades näiteks saastamist (nt rohelise taristuga seotud aktiivsete liikumisviiside, nagu jalgrattasõit ja jalgsi liikumine, kaudu). Sellised ideed võivad toetada ka kliimamuutustega kohanemist, leevendades näiteks linnade soojussaare mõju ning vähendades hoonete jahutus- ja kütmisvajadust roheliste katuste ja roheliste seinte abil. Peale selle on paljudes uuringutes leitud, et rohelise taristu ja inimeste tervise vahel on positiivne seos ning linnavalitsused saavad seega uuenduslike lahenduste abil proovida lahendada kulutõhusalt ka tervishoiuprobleeme. Kuigi pealinnadel ja suurematel linnastutel võib olla rohkem võimalusi kasutada oma lähenemisviisides tipptasemel innovatsiooni, sealhulgas uusi lahendusi, mida ei ole EL-is varem proovitud, on innovatsioon tähtis igas suuruses linnade jaoks.

Projektitaotlused peavad olema seotud keskmise ja pikaajalise tegevusega, mille eesmärk on lahendada elurikkuse, saastatuse, ressursinappuse ja kliimamuutustega seotud probleeme, ning lõimitud olemasolevatesse strateegilistesse ja süsteemsetesse lähenemisviisidesse, millega muudetakse linna keskkonnahoidlikumaks ja/või kliimaneutraalsemaks. Sellised lähenemisviisid⁶ võivad hõlmata näiteks ühtekuuluvuspoliitika kestliku linnaarengu strateegiaid⁷ või linnade kliimalepinguid, mille on koostanud EL-i kliimaneutraalsete ja arukate linnade missioonis osalevad või seda järgivad linnad, või nende linnade tegevust, kes on allkirjastanud EL-i kliimamuutustega kohanemise missiooni põhikirja või toetavad seda. Projekti lõimitust asjakohastesse linnastrateegiatesse ja -kavadesse hinnatakse projektitaotluste strateegilise hindamise⁸ käigus.

LINNAVALITSUSTELE PAKUTAVAD TEEMAD

Kuna projektid võivad olla linnade suurusest, omadustest ja probleemidest olenevalt väga erinevad, ei tehta taotlejatele rangeid ettekirjutusi, ent neil palutakse projektitaotluste koostamisel siiski arvestada allpool loetletud teemade ja probleemidega⁹. Siinse konkursikutse raames on võimalik ja väga soovitatav katsetada meetmeid, mis on seotud rohkem kui ühe nimetatud teema ja küsimusega.

- **Linnade haljasalade arendamine ja parandamine**, keskendudes projektidele, mis aitavad kaitsta elurikkust, vähendada tõendatavalt ja märkimisväärselt õhusaastet ja võidelda kuumalainete vastu ning samal ajal saavutada kliimaeesmärke ja parandada kodanike tervist ja heaolu.
- Rohelise taristu abil linnapiirkondadesse ning linnakeskuste ja linnalähedaste piirkondade vahele **keskkonnahoidlike liikuvuskoridoride rajamine**, mis aitavad vähendada õhu- ja pinnasesaastet ning müra, kasutades liikluskorraldussüsteemides tehisintellekti, edendades säästvat mitmeliigilist linnaliiklust, sealhulgas aktiivseid liikumisviise, nagu jalgrattasõit, ning samal ajal saavutada ka kliimaeesmärke ja parandada kodanike tervist ja heaolu.
- **Põua ja üleujutuste ennetamine** projektide abil, mis keskenduvad säästvale veemajandusele, sealhulgas sademevee haldamisele linnapiirkondades rohelise taristu abil, mis aitab kaasa põua ja üleujutuste ennetamisele ning vee kvaliteedi parandamisele, vähendades samal ajal katastroofiohte ja maahõivet.
- **Hoonete ja nende ümbritsevate alade projekteerimine ja renoveerimine, eelkõige sotsiaalselt ebasoodsas olukorras olevates linnaosades, kasutades looduspõhiseid lahendusi**, rakendades hoonete ja nende ümbritsevate alade projekteerimisel ja/või renoveerimisel rohelist taristut ja looduspõhiseid lahendusi, sealhulgas tõhusat ressursikasutust, kasutades ka ringlussevõetud ehitusmaterjale. Sellised lahendused peaksid parandama energiatõhusust ning vähendama hoonete kasvuhoonegaaside ja õhusaasteainete heitkoguseid, aitama kaasa kliimaeesmärkide

⁶ Strateegiliste/süsteemsete lähenemisviiside loetelu on näitlik.

⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. juuni 2021. aasta määruse (EL) 2021/1058 (Euroopa Regionaalarengu Fondi ja Ühtekuuluvusfondi kohta) artikkel 11.

⁸ Täpsemad üksikasjad valikumenetluse kohta on esitatud [EU-HA taotlejatele mõeldud juhendi](#) punktis 3.2.

⁹ Mõiste „roheline taristu“ viitab kogu dokumendis *nii* rohelisele kui ka sinisele taristule.

saavutamisele, pakkudes näiteks võimalusi kliimamuutustega kohanemiseks ning CO₂ säilitamiseks ja sidumiseks.

Eespool esitatud teemadele keskendudes peaksid projektid tooma mitmekülgset majanduslikku, sotsiaalset ja keskkonnavalast kasu, näiteks aitama kaasa tervislikuma ja vastupidavama linnakeskkonna loomisele, võtma kasutusele uusi ärimudeleid ja -tavasid (nt keskkonnahoidlike uuenduste hanked) ning uudseid lähenemisviise ja vahendeid, et aidata luua keskkonnahoidlikumaid ja säästvamaid linnu, kaasata kodanikke ning muuta linna rahastamise / eelarve koostamise tavad keskkonnahoidlikumaks. Üleminekueesmärke silmas pidades oodatakse, et projektitaotlustesse oleksid põimitud meetmed, mis edendavad üleminekut taastuvenergiele ja vähendavad sõltuvust imporditavast kütusest (nt puhaste, mittepõlevate taastuvate energiaallikate kasutuselevõtt, praktilised energiasäästumeetmed). Samamoodi oodatakse, et projektitaotlustes tutvustataks meetmeid, mis edendavad üleminekut ringmajandusele ja ressursitõhususele (nt jäätmete ja saaste vähendamine parandamise, korduskasutamise ja tarbimise vähendamise abil).

ÜHTEKUULUVUSPOLIITIKA EESMÄRGID

- Keskkonnahoidlikuma Euroopa erieesmärk 2.1: *energiatõhususe edendamine ja kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamine.*
- Keskkonnahoidlikuma Euroopa erieesmärk 2.4: *kliimamuutustega kohanemise ja katastroofiriski ennetamise ning vastupanuvõime edendamine, võttes arvesse ökosüsteemipõhiseid lähenemisviise.*
- Keskkonnahoidlikuma Euroopa erieesmärk 2.5: *veele juurdepääsu ja säästva veemajanduse edendamine.*
- Keskkonnahoidlikuma Euroopa erieesmärk 2.7: *looduse ja bioloogilise mitmekesisuse kaitse ja säilitamise ning roheline taristu tugevdamine, muu hulgas linnapiirkondades, ning kõigi saastevormide vähendamine.*
- Keskkonnahoidlikuma Euroopa erieesmärk 2.8: *säästva mitmeliigilise linnalise liikumiskeskonna edendamine osana üleminekust CO₂-neutraalsele majandusele.*
- Kodanikele lähemal oleva Euroopa erieesmärk 5.1: *tervikliku ja kaasava sotsiaalse, majandusliku ja keskkonnavalase arengu, kultuuri, looduspärandi, säästva turismi ja julgeoleku soodustamine linnapiirkondades.*

TULEMUS- JA VÄLJUNDNÄITAJAD

Projektitaotlusi hinnatakse muude kriteeriumide hulgas selle põhjal, kas nendega on võimalik saavutada usaldusväärseid tulemusi ja kui hea on tulemuste mõõtmise meetoodika.

Siinse teema raames kutsutakse linnavalitsusi üles moodustama näitajate kogumit, mis hõlmaks terviklikult kõiki omavahel seotud elurikkuse ja kliimaeesmärke ning roheline taristu seoseid poliitikavaldkondadega.

Linnavalitsused võivad oma taotlustes viidata mis tahes allpool loetletud näitajatele, kui see on nende projektiidee korral asjakohane. Loetelu ei ole ettekirjutav ega ammendav. See sisaldab näitajaid, mis ei ole omased ainult keskkonnahoidlikumate linnade teemale, kuid mis võivad olla abiks konkreetsete tulemuste väljendamisel ja mida tasub seega kaaluda. Selliseid näitajaid tuleks täiendada konkreetse projekti jaoks asjakohaste näitajatega.

Linnavalitsused on loetletud näitajaid arvesse võttes vabad määratlema omaenda projekti põhiseid näitajaid, et kajastada võimalikult selgelt ja veenvalt muutusi, mida nende projektiga on võimalik saavutada.

Väljundnäitajad

- Loodud uued tooted ja teenused (*mõõtühik*: uued tooted/teenused)
- Toetatud taristu (uus, renoveeritud, ümberehitatud või moderniseeritud) (*mõõtühik*: toetatud taristud)
- Loodud ja/või toetatud uued seadmed (*mõõtühik*: uued seadmed)
- Toetatud inimesed (koolitatud, täiendkoolitatud, saadetud või abistatud) (*mõõtühik*: inimesed)
- Suurema energiatõhususega elamud (*mõõtühik*: elamud)
- Suurema energiatõhususega üldkasutatavad hooned (*mõõtühik*: ruutmeetrid)
- Rannikuala, jõe- ja järvekallaste ning maalihete kaitse, mis on äsja ehitatud või tugevdatud inimeste, varade ja looduskeskkonna kaitseks (*mõõtühik*: hektar)
- Kliimamuutustega kohanemiseks rajatud roheline taristu (*mõõtühik*: hektarid)
- Linnapiirkondades täiustatud roheline taristu pindala (*mõõtühik*: ruutmeeter)
- Taastatud maa pindala (*mõõtühik*: hektar)
- Paigaldatud õhusaaste seiresüsteemid (*mõõtühik*: süsteemide arv¹⁰)
- Projekti ettevalmistamisse ja kaaskandamisse kaasatud sidusrühmad (*mõõtühik*: osalevad sidusrühmad)
- Projekti ettevalmistamisse ja kaaskandamisse kaasatud kodanikud (*mõõtühik*: inimesed)
- Linnapiirkondades loodud või taastatud avalik ruum (*mõõtühik*: ruutmeeter)

¹⁰ Mõõtejaamad peavad täitma EL-i puhta õhu direktiivides (eelkõige 2008/50 ja 2004/107) sätestatud kvaliteedinõudeid ja neist tuleb nõuetekohaselt teatada Euroopa Keskkonnaagentuurile kooskõlas otsusega 2011/850.

- Inimestele kättesaadav linnaruum, ligipääsetavad haljasalad sportimiseks, vaba aja veetmiseks (*mõõtühik*: hektarid)

Tulemusnäitajad

- Toetatud üksustes loodud töökohad (*mõõtühik*: aastane täistööaja ekvivalent)
- Uute ja täiustatud digitaalteenuste, -toodete ja -protsesside kasutajad (*mõõtühik*: kasutajad/aasta)
- Vähendatud aastase energia tarbimine (*mõõtühik*: vähenemise protsent võrreldes eelmise aastaga)
- Hinnangulised kasvuhoonegaaside heitkogused (*mõõtühik*: tonni CO₂-ekvivalenti/aasta)
- Parem õhukvaliteet (*mõõtühik*: tahkete peenosakeste (PM_{2,5}) kontsentratsioon)
- Taastatud maa, mida kasutatakse haljasalade ja kaitstud elurikkuse jaoks (*mõõtühik*: hektarid)
- Aktiivseid liikumisvõimalusi kasutava elanikkonna osakaalu suurendamine (*mõõtühik*: kohaliku elanikkonna protsent)
- Üleujutuskaitsemeetmetest kasu saav elanikkond (*mõõtühik*: kohaliku kaitstud elanikkonna protsent)
- Kliimamuutustega seotud loodusõnnetuste (v.a üleujutused ja metsatulekahjud) kaitsemeetmetest kasu saav elanikkond (*mõõtühik*: kohaliku kaitstud elanikkonna protsent)
- Kohalike kogukondade kaasamisel saavutatud osalustase (teavitamine, nõustamine, kaasloomine, kaasotsustamine) (*mõõtühik*: kaasatud kohaliku kogukonna protsent)

3.2 SÄÄSTE TURISM

TEEMA „SÄÄSTE TURISM“ ÜLDMÄÄRATLUS JA KONTEKST

Euroopa turism on elujõuline ökosüsteem, mis moodustas enne koroonapandeemiat EL-i SKP-st ligi 10%, kogu EL-i tööhõivest 12% ja on teinud Euroopa Liidust maailma juhtiva turismi sihtkoha. Turism annab paljudes EL-i piirkondades ja linnades suure panuse majanduslikku ja sotsiaalsesse struktuuri, pakkudes töökohti ja sissetulekut, ning on sageli koondunud piirkondadesse, kus puuduvad alternatiivsed tööhõiveallikad ja kus töötavad madala kvalifikatsiooniga töötajad. Samal ajal võib turism olla võimas vahend võitluses majanduslanguse, tööpuuduse ja sihtkohtade rahvaarvu vähenemise vastu, stimuleerides avalikku põhitaristut ja parandades teenuseid, väärtustades loodus- ja kultuuripärandit ning edendades digi- ja rohepööret kogu väärtusahelas.

Koroonapandeemia viis turismitööstuse ja -sihtkohad enneolematusse kriisilukorda, mis paljastas ökosüsteemi haavatavuse sisemiste ja väliste šokkide suhtes. Saamata jäänud tulu mõjutas kõige enam piirkondi, mis sõltuvad sellest sektorist – ohus olid miljonid töökohad¹¹ ja seega vähenes valdkonna muutumispotentsiaal. Pandeemia nõrgestas märkimisväärselt turismiökosüsteemi taastumis- ja investeerimisvõimet, kusjuures turismivaldkonna investeeringute mahajäämus oli kõikide tööstusökosüsteemide seas hinnanguliselt kõige suurem. Peale saamata jäänud tulu suurenes pandeemia tagajärjel veel üks probleem: kvalifitseeritud tööjõu puudus turismisektoris. Praegune üleilmne majanduslangus ja energiakriis, mille põhjustas Venemaa alustatud sõda Ukrainas, mõjutab oluliselt ka turismiettevõtteid, eelkõige väikesed ja keskmise suurusega ettevõtteid (VKE).

Peale otsesele kriisile reageerimisele, mis põhineb peamiselt lühiajalistel tööhõivekavadel ja VKE-de likviidsustoetusel, elavdavad majandust jõupingutused, mis on suunatud praeguste turismimudelite struktuuriliste nõrkuste kõrvaldamisele ning sektori pikaajalise konkurentsivõime, kestlikkuse ja vastupidavuse tagamisele praeguste ja tulevaste šokkide suhtes. Pikemaajalised meetmed on vajalikud selleks, et Euroopa oleks ka edaspidi maailma juhtiv kvaliteetne, kestlik, kaasav ja uuenduslik turismissihtkoht ning tagada sotsiaalne ja keskkonnanalane kestlikkus ning elukvaliteet turismilinnades ja -piirkondades. Hooajalisus ja ebavõrdne geograafiline jaotumine põhjustavad mõnes sihtkohas tulude ja tööhõive kõikumist ning taristu, teenuste ja ressursside ala- või ülekasutust. See võib avaldada negatiivset mõju võõrustavatele kogukondadele, kliimale ja keskkonnale ning sektori ettevõtetele. Samal ajal annavad nii tarbijate kiiresti muutuvad ootused-nõudmised kui ka ettevõtete valmisolek muutusteks võimaluse liikuda kestlikuma, digitaalsema ja kaasavama ökosüsteemi suunas.

Turismiettevõtjad ja -sihtkohad peaksid rakendama kliimameetmeid, näiteks kohaldama ringluse mudeleid, vähendama oma keskkonnajälge, kohanema kliimamuutustega ja rakendama kestlikke kavasid. Andmepõhised turismiteenused ja VKE-de digitaalse suutlikkuse suurendamine on konkurentsivõimeliste ettevõtete jaoks hädavajalik. Sektori sotsiaalset külge peaksid kujundama meetmed, mida võetakse võrdsete võimaluste, juurdepääsetavuse ja taskukohasuse tagamiseks ning kohalikele kogukondadele positiivse mõju avaldamiseks.

Komisjon toetab turismiökosüsteemi pikaajalist rohe- ja digipööret ning vastupanuvõimet, nagu on kirjeldatud [turismi üleminekujuhistes](#). Kõnealuse strateegilise tegevuskava avaldas komisjon 2022. aasta alguses pärast ühisloomeprotsessi. Juhistes kirjeldatakse meetmeid ja tulemusi, mis on vajalikud rohe- ja digipöörde kiirendamiseks ja turismi ökosüsteemi vastupidavuse parandamiseks, ning selles kutsutakse sidusrühmi üles algatuses osalema ja sellesse panustama. Aruandele tuginedes võttis EL-i nõukogu vastu järeldused, millega sätestati [Euroopa turismi tegevuskava 2030](#) ja vastav mitmeaastane EL-i töökava, et toetada liikmesriike, riigiasutusi ja asjaomaseid sidusrühmi.

Turismivaldkonna konkurentsivõimet aitavad oluliselt suurendada ka muud EL-i poliitilised algatused, nagu [Euroopa roheline kokkulepe](#), [Euroopa oskuste pakt](#) ja [Euroopa andmestrategie](#).

EL-i ühtekuuluvuspoliitika on eelkõige Euroopa Regionaalarengu Fondi kaudu tavapäraselt toetanud Euroopa piirkondi nende püüdlustes suurendada geograafiliste varade ning kultuuri- ja ajaloopärandi

¹¹ ÜRO Maailma Turismiorganisatsioon (2020), „[Maailma turismibaromeeter](#)“, 18. köide, 6. number, oktoober 2020.

väärtust ning toetada turismi tõhusalt ja kestlikult. Programmiperioodil 2021–2027 pakutakse ühtekuuluvuspoliitikas jätkuvalt laiaulatuslikku toetust säästvale turismile ning võimalust edendada digi- ja rohepööret, tugevdades sektori vastupanuvõimet ja pikaajalist kestlikkust kõigi poliitiliste eesmärkide raames, pidades eelkõige silmas turismi üleminekujuhiseid, ning kehtestades turismivaldkonnale erieesmärgid (vt allpool).

Peale selle toetab teema EL-i temaatilise partnerluse „Säästev turism“ linnade tegevuskava ja on sellega seotud. Partnerlus keskendub linnaturismiga seotud küsimustele, mis moodustavad linnamajanduse kestlikus arengus tähtsa osa.

Euroopa Komisjoni eesmärk on luua tasakaalustatud portfell, mis sisaldab kvaliteetseid projekte ning kajastab Euroopa linnade geograafilist, ruumilist ja demograafilist mitmekesisust. Eeldatakse, et projektitaotlused on üsna eksperimentaalsed, mistõttu ei ole tõenäoline, et need saavad rahastust traditsioonilistest või tavapärastest allikatest.

KASU LINNAVALITSUSTELE JA NENDE ROLL

Säästev linnaturism võib aidata juhtida kohalikku arengut, sest see panustab kõigi 17 ÜRO säästva arengu eesmärgi saavutamisse, alates töökohtade loomisest kuni kestliku ja kaasava majanduskasvu edendamiseni, tuues muu hulgas kaasa investeringuid ning aidates minna üle uuenduslikele ja keskkonnahoidlikumatele tavadele. Selline panus peegeldab lõppkokkuvõttes seda, kuidas linn areneb ja milline on linna kuvand ning parandab tingimusi nii elanike kui ka külastajate jaoks.

Siiski ei saa linnavalitsused tegeleda ainult koroonapandeemia mõju leevendamisega sektoris ja struktuurimuutustega säästlikumate turismimudelite suunas, vaid nad seisavad silmitsi ka konkreetsete probleemidega, mis tekivad säästva linnaturismi kontekstis, näiteks külastajate ja elanike vajaduste hoolikas tasakaalustamine, turistide liiasus linnades, avalike ruumide ja teenuste kättesaadavus ning liigse turismi põhjustatud konkreetsed keskkonna- ja sotsiaalsed probleemid. Olenevalt linna suurusest ja populaarsusest turismi sihtkohana on need probleemid erinevad ning mõjutavad linna laiemat piirkonda ja selle ühendusi (transport, avalikud teenused, kultuur, võrgustiku lõimimine) ümbruskonnaga. Kuigi pealinnadel ja suurematel linnastutel võib olla rohkem võimalusi kasutada oma lähenemisviisides tipptasemel innovatsiooni, sealhulgas uusi lahendusi, mida ei ole EL-is varem proovitud, on innovatsioon tähtis igas suuruses linnade jaoks.

Suurlinnade säästva turismi strateegiad ei pea piirduma ainult linnakeskkonnaga, vaid võivad parandada aktiivselt ka ühendusi väiksemate ümbritsevate piirkondade ja linnadega, vähendades seeläbi survet linnakeskustele ja luues rohkem võimalusi kogu piirkonnale. Sellest hoolimata on linnadel turismiökosüsteemi maastikul ainulaadne positsioon, sest need saavad turismisektori taastumiseks ja ümberkujundamiseks säästlikumate ja vastupidavamate mudelite suunas rakendada ka laiemaid poliitika- ja õigusraamistikke. Ühest küljest hõlmavad linnad kui turismi sihtkohad iseenesest kordumatuid turismiökosüsteeme ning toovad suhteliselt väikesel alal kokku mitmesugused turismisidusrühmad, vaatamisväärsused ja külastajatüübid. Teisest küljest saavad linnavalitsused täiendada olemasolevat turismipoliitikat ja regulatiivset keskkonda, rakendades linnakeskkonna üldise arengu põhimõtete raames kohapõhist turismipoliitikat. Rakendades säästva turismi edendamiseks ja haldamiseks ainulaadseid lahendusi ja terviklikku poliitikat, saavad linnad olla eeskujuks väiksematele

linnadele, küladele ja piirkondadele, mille majandus sõltub rohkem turismist, eelkõige ühest sektorist liigse sõltuvuse vähendamise, turismiga seotud majandustegevuse ühendamise kaudu muude investeringutega ja töökohtade loomise kaudu, et suunata inimesi teistesse sektoritesse.

LINNAVALITSUSTELE PAKUTAVAD TEEMAD

Kuna projektid võivad olla linnade suurusest, omadustest ja probleemidest olenevalt väga erinevad, ei tehta taotlejatele rangeid ettekirjutusi, ent neil palutakse projektitaotluste koostamisel siiski arvestada allpool loetletud teemade ja probleemidega. Siinse konkursikutse raames on võimalik ja väga soovitatav katsetada meetmeid, mis on seotud rohkem kui ühe nimetatud teema ja küsimusega.

- Turismivaldkonna mitmekesistamine aruka, säästliku ja kättesaadava turismi mitmesuguste vormide suunas, turismiteenuste digiteerimine, turismiteenuste geograafilise ja hooajalise ulatuse laiendamine, et saavutada tasakaalustatum aastane majandus- ja kultuuritsükkel, ning rohkemate külastajatüüpide teenindamine, samuti kohalike kogukondade elatise teenimise võimaluste suurendamine.
- Turismisektori rohe- ja digipöörde edendamine linnakeskkonnas, sealhulgas üleminek ringmajandusele, arukad turismiärimudelid ja kliimamuutustega kohanemine, seda kõike tihedas seoses digi- ja roheümberrõppe ja ümberrõppevõimalustega, mis ühtivad turismivaldkonnas nõutavate oskuste ja kvalifikatsioonidega.
- Sotsiaalse kaasatuse ja innovatsiooni edendamine turismi kaudu, toetades sealhulgas ligipääsetavus- ja taskukohasusmeetmeid ning sotsiaalmajanduslikke turismiettevõtteid, mis soodustavad paindlike ja kestlike töökohtade loomist, pöörates erilist tähelepanu haavatavate ja tõrjutud rühmade kaasamisele.
- Uuenduslikud sihtkohtade haldamise mudelid, mis põhinevad turismivoogude reaaliaja-andmetel, eelkõige ülerahvastatud turismiobjektide käsitlemise ning tasakaalustatuma ja hajutatuma lähenemisviisi saavutamise eesmärgil, muu hulgas näiteks koostööpõhiste digiplatvormide ning uuenduslike, kestlike ja kaasavate linnaturismimarsruutide kaudu.
- Linnade kui laiemasse turismipiirkonda viivate väravate toetamine, eriti vähemtuntud ja suure turismipotentsiaaliga piirkondades, edendades linnade ja maapiirkondade vahelisi seoseid turismikontekstis, sealhulgas linnakeskuste ja ümbritsevate piirkondade läheduses olevate kultuurivarade ja kultuuripärandi objektide rakendamise kaudu.
- Uued turismijuhtimismudelid, sealhulgas osalus- ja koostöövahendid kohalike ja sidusrühmade osalemise suurendamiseks, kriisiohjamismetmed, uuenduslikud andmekogumismehhanismid, süsteemid riiklikele ressurssidele ja avalikele teenustele avalduva surve haldamiseks ning meetmed, mis on seotud sotsiaalsete ja eluasemevajadustega, elukalliduse ja elukvaliteediga.

ÜHTEKUULUVUSPOLIITIKA EESMÄRGID

- Sotsiaalsema ja kaasavama Euroopa erieesmärk 4.6: *kultuuri ja säästva turismi tähtsuse suurendamine majandusarengus, sotsiaalses kaasamises ja sotsiaalses innovatsioonis.*
- Kodanikele lähemal oleva Euroopa erieesmärk 5.1: *tervikliku ja kaasava sotsiaalse, majandusliku ja keskkonnavalase arengu, kultuuri, looduspärandi, säästva turismi ja julgeoleku soodustamine linnapiirkondades.*

TULEMUS- JA VÄLJUNDNÄITAJAD

Projektitaotlusi hinnatakse muude kriteeriumide hulgas selle põhjal, kas nendega on võimalik saavutada usaldusväärseid tulemusi ja kui hea on tulemuste mõõtmise metoodika.

Linnavalitsused võivad oma taotlustes viidata mis tahes allpool loetletud näitajatele, kui see on nende projektiidee korral asjakohane. Loetelu ei ole ettekirjutav ega ammendav. See sisaldab üldisi näitajaid, mis ei ole otseselt seotud konkursikutse teemaga, kuid mis võivad olla abiks konkreetsete tulemuste väljendamisel. Selliseid näitajaid tuleks täiendada konkreetse projekti jaoks asjakohaste näitajatega.

Linnavalitsused on loetletud näitajaid arvesse võttes vabad määratlema omaenda projekti põhiseid näitajaid, et kajastada võimalikult selgelt ja veenvalt muutusi, mida nende projektiga on võimalik saavutada.

Väljundnäitajad

- Toetatud kultuuri- ja turismiobjektide arv (*mõõtühik: kultuuri- ja turismiobjektid*)
- Toetatud ettevõtted (sh mikroettevõtted, väikeettevõtted, keskmise suurusega ja suureettevõtted) (*mõõtühik: ettevõtted*)
- Toetatud sihtkohahaldusorganisatsioonid (*mõõtühik: organisatsioonid*)
- Ettevõtete jaoks väljatöötatud digiteenuste, -toodete ja -protsesside väärtus (*mõõtühik: euro*)
- Toetatud taristu (uus, renoveeritud, ümberehitatud või moderniseeritud) (*mõõtühik: toetatud taristud*)
- Loodud ja/või toetatud uued seadmed (*mõõtühik: uued seadmed*)
- Marginaliseerunud kogukonnad, madala sissetulekuga leibkonnad ja ebasoodsas olukorras olevad rühmad, kelle sotsiaalmajanduslikuks kaasamiseks on loodud lõimivate tegevustega projekte (*mõõtühik: inimesed*)
- Osalemine soolise võrdsuslikkuse, võrdsete võimaluste ja sotsiaalse kaasatuse edendamise ühismeetmetes (*mõõtühik: osalemiskorrad*)

- Toetatud inimesed (koolitatud, täiendkoolitatud, saadetud või abistatud) (*mõõtühik*: inimesed)
- Projekti ettevalmistamisse ja kaarakendamisse kaasatud sidusrühmad (*mõõtühik*: osalevad sidusrühmad)

Tulemusnäitajad

- Toetatud kultuuri- ja turismiobjektide külastajad (*mõõtühik*: külastajad/aasta)
- Puuetega inimestele ligipääsetavate ja/või tunnustatud juurdepääsetavuskavades osalevate vaatamisväärsuste osakaal (*mõõtühik*: ligipääsetavate vaatamisväärsuste osakaal)
- Toetatud üksustes loodud töökohad (*mõõtühik*: aastane täistööaja ekvivalent)
- VKE-d, kes võtavad kasutusele toote-, protsessi-, turundus- või korralduslikke uuendusi (*mõõtühik*: ettevõtted)
- Uued ettevõtted, mis endiselt tegutsevad (*mõõtühik*: ettevõtted)
- Ettevõtted, keda toetati keskkonnajuhtimis- ja -auditeerimissüsteemiga liitumisel (*mõõtühik*: ettevõtted)
- Ettevõtted, keda toetati EL-i ökomärgise või muude EN ISO 140024 I tüüpi ökomärgiste või samaväärsete sõltumatute, mitmel kriteeriumil põhinevate ja kolmanda isiku kontrollitud vabatahtlike märgiste taotlemisel (*mõõtühik*: ettevõtted)
- VKE-d, kes osalevad sihtkoha juhtimistegevustes (*mõõtühik*: osalemiskorrad)
- Uute ja ajakohastatud digiteenuste, -toodete ja -protsesside kasutajad (*mõõtühik*: kasutajad/aasta)
- Kohalike kogukondade kaasamisel saavutatud osalustase (teavitamine, nõustamine, kaasloomine, kaasotsustamine) (*mõõtühik*: kaasatud kohaliku kogukonna protsent)

3.3 TALENTIDE RAKENDAMINE KAHANEVATES LINNADES

TEEMA „TALENTIDE RAKENDAMINE KAHANEVATES LINNADES“ ÜLDMÄÄRATLUS JA KONTEKST

Viimaste aastakümnete demograafilised suundumused, eelkõige rahvasitku vananemine ja sündimuse vähenemine, mida ei kompenseeri sisseränne, on muutmas Euroopa Liidu majanduskasvu ja territoriaalse arengu väljavaateid. Kuigi tööealise elanikkonna suurus väheneb kõikides EL-i piirkondades, mõjutab see osa piirkondi rohkem kui teisi.

17. jaanuaril 2023 avaldatud teatises „[Talentide rakendamine Euroopas](#)“ toob Euroopa Komisjon välja 82 piirkonda 16 liikmesriigis, kus elab peaaegu 30% EL-i inimestest, kes kannatavad rängalt tööealise elanikkonna vähenemise, ülikooli- või kõrgkooliharidusega inimeste nappuse tõttu või seepärast, et 15–39-aastaseid inimesi lahkub piirkonnast rohkem, kui neid sinna juurde tuleb.

Need piirkonnad on sattunud või neil on oht sattuda **talentide arengulõksu**, mis võib süvendada nende konkreetseid struktuurilisi probleeme (nt ebatõhusus tööturul, piiratud majanduslik mitmekesisus või liigne sõltuvus kahanevatest sektoritest, vähenenud uuendustegevus, mis vähendab nõudlust kõrge kvalifikatsiooniga töötajate järele, halvemad sotsiaalsed tulemused ja piiratud juurdepääs põhiteenustele) ning pärssida tõsiselt nende keskkonnahoidlikku majanduskasvu ja atraktiivsust. Kui probleemiga ei tegeleta, põhjustab see protsess järjest uusi ja suurenevaid piirkondlikke erinevusi ning elanikes ja kogukondades tunnet, et nad on maha jäänud.

Nagu teatistes rõhutatakse, on nende probleemide lahendamiseks vaja kasutada mitmesuguseid olemasolevaid EL-i vahendeid ja poliitikat, et toetada majanduse elavdamist ja vajaminevate oskuste arendamist, mille eesmärk on meelitada ligi suure potentsiaaliga ettevõtteid. Selleks on loodud spetsiaalne talendiotsingumehhanism. Neid kooskõlastatud jõupingutusi toetab eelkõige **loomulikult ühtekuuluvuspoliitika**, mis aitab piirkondadel muuta end talentidele atraktiivsemaks, mitmekesistada oma majandust, parandada teenuste kättesaadavust, suurendada avaliku halduse tõhusust ning tagada kohalike ja piirkondlike omavalitsuste kaasamine spetsiaalsete kohalike strateegiate kaudu.

Seega kuulutab Euroopa linnaarengu algatus (European Urban Initiative, EUI) talendiotsingumehhanismina välja uuenduslike tegevuste konkursi, et toetada eelkõige ülalmainitud piirkondades asuvaid linnu ning **katsetada uusi lahendusi talentide hoidmiseks ja ligimeelitamiseks**. Konkursikutsega soovitakse leida kohapõhiseid ja lõimitud katseprojekte, st selliseid, mis kaasavad linnatasandil eksperimentidesse kohalikke kogukondi ning millega käsitletakse demograafiliste probleemide majanduslikku, sotsiaalset ja keskkonnavalast mõju viisil, mis võiks **toetada nendes piirkondades ühtekuuluvuspoliitika programmide kasutamist**. Teadmiste kapitaliseerimine ja ülekanne ning Euroopa Regionaalarengu Fondi (ERF) investeeringutega tehtud edukaimate katsete kordamine ja/või suurendamine ühtekuuluvuspoliitika eesmärkide all loetletud erieesmärkide raames (vt allpool) võib seega aidata pikemas perspektiivis kaasa süsteemsemale taaselustamisele.

Euroopa Komisjoni eesmärk on luua tasakaalustatud portfelli, mis sisaldab kvaliteetseid projekte ning kajastab Euroopa linnade geograafilist, ruumilist ja demograafilist mitmekesisust.

KASU LINNAVALITSUSTELE JA NENDE ROLL

Olenemata sellest, kas tegemist on piirkondadega, mis on sattunud või millel on oht sattuda talentide arengulõksu, leidub linnu, mille tööealine elanikkond väheneb kiiresti ning mis ei ole suutelised meelitama ligi ja/või säilitama nooremaid ja/või kvalifitseeritud töötajaid, sest kvalifitseeritud tööjõud liigub mujale ning oskuste ja tööjõu puudus vähendab linnade konkurentsivõimet. Sellised tegurid nagu ülejäänud elanikkonna vananemine, töötajate ja ülalpeetavate osakaalu muutumine ning vähem kvalifitseeritud ja madala sissetulekuga rühmade osakaalu suurenemine, mida sageli seostatakse kahanemisega, võivad üksteise mõju vastastikku tugevdada.

Kvalifitseeritud töötajate puudus pidurdab majanduse mitmekesistamist ja/või konkurentsivõimelisemate tööstusharude rajamist. See tähendab linnavalitsustele ka väiksemat maksutulu ja suuremaid kulusid elaniku kohta kohalike teenuste ja taristu säilitamiseks, mida „vangistatud“ elanikkond hädasti vajab. Pikemas perspektiivis võivad kannatada avalike ruumide kvaliteet ning heaoluinstitutsioonide, näiteks haridus-, tööhõive-, ühistranspordi- või tervishoiuteenuste tase. Samuti võib majandusedu vähenemise tõttu halveneda kogu linnakeskkond (nt sulgetakse endised kaubandus- või tööstuspiirkonnad, mis muutuvad pruunaladeks), mis tekitab linnast üldiselt negatiivse kuvandi ja viib selleni, et sealt lahkub veelgi rohkem inimesi ja ettevõtteid¹².

Pealinnad, suuremad linnastud ja/või piirkonnakeskused on vähem ohustatud kui väikesed ja keskmise suurusega linnad, sest majandustegevus ja sellega seotud töövõimalused ja teenused¹³ on koondunud suurematesse keskustesse¹⁴. Kuigi pealinnadel ja suurematel linnastutel võib olla rohkem võimalusi kasutada oma lähenemisviisides tipptasemel innovatsiooni, sealhulgas uusi lahendusi, mida ei ole EL-is varem proovitud, on innovatsioon tähtis igas suuruses linnade jaoks. Seetõttu peavad taotlejad kindlasti **näitama, et nende linna mõjutavad mitmesugused demograafilised probleemid ning neil on raskusi selle mõju leevendamiseks vajalike talentide, oskuste ja kvalifikatsiooni ligimeelitamisel**, säilitamisel või arendamisel, nagu on osutatud teatistes „Talentide rakendamine Euroopas“, olenemata sellest, kas tegemist on seal loetletud NUTS-2 piirkonnaga või mitte¹⁵. Eriti julgustatakse taotlema kahanevaid väikeseid ja keskmise suurusega linnu, kuna neil on suur potentsiaal muuta talendipuudujäägiga silmitsi seisvad ümbritsevad (eelkõige maa-) piirkonnad atraktiivsemaks. Sellised linnad saavad nii üksi kui ka rühmana koostöös sotsiaal-majanduslike partneritega (ülikoolid, teadusasutused, kutseõppeasutused, ettevõtted ja väikeettevõtete klastrid) võtta mitmesuguseid meetmeid, et stimuleerida parimas tööeas inimeste osalemist tööjõus ja meelitada ligi uusi elanikke, siduda paremini linna- ja maapiirkondade teenused ja mugavused ning aidata seega kaasa elukvaliteedi parandamisele ja ümbritsevate territooriumide uuenemisele.

Osa eespool nimetatud probleeme saab õigete strateegiate ja ühendatud uuenduslike lähenemisviiside abil muuta ka võimalusteks. Elanikkonna suuruse vähenedes võib eluasemete pakkumine ületada nõudlust, mis toob kaasa vabade kinnisvaraobjektide arvu suurenemise ja kinnisvara väärtuse vähenemise, mis võib olla atraktiivne investoritele ja/või meelitada ligi nooremaid inimesi ja peresid, kes otsivad taskukohasemat eluaset ja linnadega võrreldes paremat keskkonnakvaliteeti. Pruunalad saab muuta elamurajoonideks ja/või haljasaladeks, mahajäetud majad töökohtadeks, mitmeotstarbelisteks

¹² Vt Euroopa Komisjoni Teadusuuringute Ühiskeskuse [poliitikaülevaade „Kahanevad linnad“](#), 11.01.2022.

¹³ Kõigis EL-i vähemalt 250 000 elanikuga linnades ja piirkonnakeskustes, mille all mõeldakse kõige suuremaid asulaid 45-minutilise autosõidu raadiuses, on haigla, keskkool ja juurdepääs mitmesugustele teenustele (nt kinod, pangad, poed), samas kui paljudes teistes linnapiirkondades selliseid teenuseid ei ole. Ülikool on ainult 50% 50 000–250 000 elanikuga linnadest, samas kui see on olemas 90% piirkonnakeskustest (vt täpsemalt „[Kaheksas aruanne majandusliku, sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse kohta](#)“).

¹⁴ Seda põhjendust võetakse arvesse eelkõige taotluste innovatiivsuse ja asjakohasuse strateegilise hindamise käigus (täpsemad üksikasjad valikumenetluse kohta on esitatud [EUI-IA taotlejatele mõeldud juhendi](#) punktis 3.2).

¹⁵ Asjaomaste NUTS-2 piirkondade täielik loetelu on esitatud teatise [lisas](#).

hooneteks, lasteaedadeks, teatriteks jne, vähendades valglinnastumist ja liikumisvahemaid. Uute sidevahendite, näiteks kiire internetiühenduse kättesaadavus koos väiksema liikluskoormusega võib meelitada ka ligi internetipõhiseid ettevõtteid ja/või nomaadidest töötajaid. Sellised linnad saaksid ka kiiremini proovida uudseid lähenemisviise ja uusi sotsiaalseid eksperimente, nagu elanikkonna ümberpaigutamine tihedamalt asustatud piirkondadesse (kompaktse linna mudeli järgi) või elanike kaasamine otsuste tegemistesse ja/või selliste teenuste ühisloomisse ja/või -tootmisel, mis meelitavad talente ligi või hoiavad neid kõige paremini.

LINNAVALITSUSTELE PAKUTAVAD TEEMAD

Kuna projektid võivad olla linnade suurusest, omadustest ja probleemidest olenevalt väga erinevad, ei tehta taotlejatele rangeid ettekirjutusi, ent neil palutakse projektitaotluste koostamisel siiski arvestada allpool loetletud teemade ja probleemidega. Siinse konkursikutse raames on võimalik ja väga soovitatav katsetada meetmeid, mis on seotud rohkem kui ühe nimetatud teema ja küsimusega.

Nõudluse suurendamine nooremate ja kvalifitseeritud talentide järele, muu hulgas järgmiselt.

- **Asjaomaste linnapiirkondade majanduse mitmekesistamise toetamine**, keskendudes uutele sektoritele, millel on suurem lisandväärtus ja kohaliku majanduse eripära arvestades ka suurem potentsiaal, keskendudes võimaluse korral ka ettevõtluse avastusprotsessidele ja aruka spetsialiseerumise meetoditele.
- **Noorte asutatud kohalike ettevõtete tugevdamine** uuenduslike rahastamiskavade kaudu, millega toetatakse kohalike üliõpilaste ja/või hiljuti kooli lõpetanud töötajate (eelkõige naiste) loodavaid idu- või võrsefirmasid, sellega seotud inkubatsiooni, nõustamist ja ettevõtlusteenuseid.

Noorte ja kvalifitseeritud talentide arvu ja linnade atraktiivsuse suurendamine, muu hulgas järgmiselt.

- **Uute liitude loomine** linnavalitsuste, ettevõtete, akadeemiliste ringkondade, teadusasutuste ja/või kutseõppekeskuste vahel, muu hulgas selleks, et:
 - luua õppekavasid, stipendiume, töökohal toimuvaid koolitusi ja nendega seotud rahalist abi, näiteks noortegarantiisid, et olemasoleva tööjõu oskused ühtiksid paremini ettevõtetele vajalike oskustega, pidades samal ajal silmas rohe- ja digipöördega seotud pädevuse omandamist;
 - toetada naiste (võrdset) juurdepääsu haridusele ja töökohtadele;
 - edendada ja korraldada EL-i ja kolmandate riikide kõrgelt kvalifitseeritud töötajate lõimumist.
- **Tööturul osalemise ja elanike elukvaliteeti toetavate teenuste arendamine**, sealhulgas kogukonnapõhiste projektide kaudu, mis suurendavad sotsiaalset kapitali ja kohandavad teenuseid vastavalt kohalike (pensionäride, perekondade) vajadustele, ning samuti algatuste

kaudu, mis aitavad taaslustada avalikku ruumi, siduvat, kultuurilist ja/või loomingulist kogukonnaelu ja/või edendavad soolist tasakaalu ja põlvkondadevahelist solidaarsust.

- **Juurdepääsu parandamine taskukohasele eluasemele ja/või noorte töötajate** ja nende perede ja/või teadlaste ja/või kraadiõppurite elama asumise ja/või ümberasumise hõlbustamine, mis võib olla hädavajalik elujõulise uuendusökosüsteemi säilitamiseks.
- **Tehiskeskonda ja linnaruumi ning sellega seotud avaliku taristu ja teenuste uuendamine ja/või ümberkujundamine** järgmiste tegevuste kaudu:
 - rakendades meetmeid tühjade elamute, ajalooliste või tööstushoonete renoveerimiseks ja/või nende otstarbe muutmiseks või pruu- ja sarnaste mahajäetud alade ümberkujundamiseks haljasaladeks, mis aitab ühtlasi täita Euroopa roheline kokkuleppega võetud süsinikuneutraalsuse eesmärgi;
 - luues uusi juhtimis- ja finantsmudeleid, ühiskasutades vahendeid funktsionaalsete piirkondade dünaamika raames, et ühendada paremini linna- ja maapiirkonnad ja/või juhtida ühiselt taristuid ja teenuseid, mis on paremini kohandatud elanikkonna jaotumist arvesse võttes, ning kasutades mastaabisäästu linnade ja neid ümbritsevate territooriumide korral;
 - rakendades meetmeid avaliku halduse ja elanikkonnale pakutavate põhiteenuste ajakohastamiseks ja nende kvaliteedi parandamiseks, samuti otsuste tegemise läbipaistvamaks muutmiseks ja kodanike osaluse suurendamiseks.

ÜHTEKUULUVUSPOLIITIKA EESMÄRGID

- Konkurentsivõimelisema ja arukama Euroopa erieesmärk 1.1: *teadus- ja innovatsioonivõime ning kõrgetasemeliste tehnoloogiate kasutuselevõtu arendamine ja suurendamine.*
- Konkurentsivõimelisema ja arukama Euroopa erieesmärk 1.2: *digiteerimisest kasu toomine kodanike, ettevõtjate, teadusasutuste ja avaliku sektori asutuste jaoks.*
- Konkurentsivõimelisema ja arukama Euroopa erieesmärk 1.3: *VKE-de kestliku majanduskasvu ja konkurentsivõime tõhustamine ning VKE-des töökohtade loomine, muu hulgas tootlike investeeringute kaudu.*
- Konkurentsivõimelisema ja arukama Euroopa erieesmärk 1.4: *aruka spetsialiseerumise, tööstusliku ülemineku ja ettevõtluse oskuste arendamine.*
- Sotsiaalsema ja kaasavama Euroopa erieesmärk 4.1: *tööturgude tulemuslikkuse ja kaasavuse ning kvaliteetsetele töökohtadele juurdepääsu parandamine sotsiaalse taristu arendamise ja sotsiaalmajanduse edendamise kaudu.*
- Sotsiaalsema ja kaasavama Euroopa erieesmärk 4.2: *hariduse, koolituse ja elukestva õppe valdkonna kaasavatele ja kvaliteetsetele teenustele võrdse juurdepääsu parandamine, arendades*

juurdepääsetavat taristut, sealhulgas tugevdades vastupidavust seoses kaug- ja e-õppe ja -koolitusega.

- Sotsiaalsema ja kaasavama Euroopa erieesmärk 4.3: *tõrjutud kogukondade, madala sissetulekuga leibkondade ja ebasoodsas olukorras olevate rühmade, sealhulgas erivajadustega inimeste sotsiaal-majandusliku kaasamise edendamine integreeritud meetmete, muu hulgas eluaseme- ja sotsiaalteenuste kaudu.*
- Sotsiaalsema ja kaasavama Euroopa erieesmärk 4.4: *kolmandate riikide kodanike, sealhulgas sisserändajate, sotsiaal-majandusliku integreerimise edendamine integreeritud meetmete, muu hulgas eluaseme- ja sotsiaalteenuste kaudu.*
- Kodanikele lähemal oleva Euroopa erieesmärk 5.1: *tervikliku ja kaasava sotsiaalse, majandusliku ja keskkonnavalase arengu, kultuuri, looduspärandi, säästva turismi ja julgeoleku soodustamine linnapiirkondades.*

TULEMUS- JA VÄLJUNDNÄITAJAD

Projektitaotlusi hinnatakse muude kriteeriumide hulgas selle põhjal, kas nendega on võimalik saavutada usaldusväärseid tulemusi ja kui hea on tulemuste mõõtmise metoodika.

Linnavalitsused võivad oma taotlustes viidata mis tahes allpool loetletud näitajale, kui see on nende projektiideed arvestades asjakohane. Loetelu ei ole ettekirjutav ega ammendav. See sisaldab näitajaid, mis ei ole otseselt konkursi teemaga (talentide rakendamine kahanevates linnades) seotud, kuid mis võivad olla abiks konkreetsete tulemuste väljendamisel ja mida tasub seega kaaluda. Selliseid näitajaid tuleks täiendada konkreetse projekti jaoks asjakohaste näitajatega.

Linnavalitsused on loetletud näitajaid arvesse võttes vabad määratlema omaenda projekti põhiseid näitajaid, et kajastada võimalikult selgelt ja veenvalt muutusi, mida nende projektiga on võimalik saavutada.

Väljundnäitajad

- Loodud uued tooted ja teenused (*mõõtühik*: uued tooted/teenused)
- Toetatud taristu (uus, renoveeritud, ümberehitatud või moderniseeritud) (*mõõtühik*: toetatud taristud)
- Loodud ja/või toetatud uued seadmed (*mõõtühik*: uued seadmed)
- Toetatud inimesed (koolitatud, täiendkoolitatud, saadetud või abistatud) (*mõõtühik*: inimesed)
- Toetatud ettevõtted (sh mikroettevõtted, väikeettevõtted, keskmise suurusega ja suurettevõtted) (*mõõtühik*: ettevõtted)
- Toetatud uued ettevõtted (*mõõtühik*: uued ettevõtted)

- Teadusasutustega koostööd tegevad ettevõtted (*mõõtühik: teadusasutustega koostööd tegevad ettevõtted*)
- Uute või moderniseeritud sotsiaalkorterite mahutavus (*mõõtühik: inimesed*)
- Projekti ettevalmistamisse ja kaasrakendamisse kaasatud sidusrühmad (*mõõtühik: osalevad sidusrühmad*)
- Projekti ettevalmistamisse ja kaasrakendamisse kaasatud kodanikud (*mõõtühik: inimesed*)

Tulemusnäitajad

- Toetatud üksustes loodud töökohad (*mõõtühik: aastane täistööaja ekvivalent*)
- Uute ja täiustatud digitaalteenuste, -toodete ja -protsesside kasutajad (*mõõtühik: kasutajad/aasta*)
- Uued ettevõtted, mis endiselt tegutsevad (*mõõtühik: ettevõtted*)
- VKE-d, kes võtavad kasutusele toote-, protsessi-, turundus- või korralduslikke uuendusi (*mõõtühik: ettevõtted*)
- Kaubamärgi ja disainilahenduse registreerimise taotlused (*mõõtühik: kaubamärgi ja disainilahenduse registreerimise taotlused*)
- Toetatavate õpipoisiõppes osalejate arv VKEdes (*mõõtühik: isikud*)
- VKE-de töötajad, kes läbivad koolitusi aruka spetsialiseerumise, tööstusliku ülemineku ja ettevõtlusega seotud oskuste omandamiseks (oskuste liikide kaupa: tehniline, juhtimine, ettevõtlus, keskkonnahoid, muu) (*mõõtühik: osalejad*)
- Uute või moderniseeritud tööhõiveteenuste rajatiste kasutajad aastas (*mõõtühik: kasutajad/aasta*)
- Uute või moderniseeritud lastehoiuasutuste kasutajad aastas (*mõõtühik: kasutajad/aasta*)
- Uute või moderniseeritud haridusasutuste kasutajad aastas (*mõõtühik: kasutajad/aasta*)
- Moderniseeritud ja/või sotsiaalkorteriteks ümberehitatud hoonete kasutajad aastas (*mõõtühik: kasutajad/aasta*)
- Uute või moderniseeritud ajutiste vastuvõtivate asutuste kasutajad aastas (*mõõtühik: kasutajad/aasta*)
- Uute või moderniseeritud tervishoiu- ja/või sotsiaalhoolekandetasutuste kasutajad aastas (*mõõtühik: kasutajad/aasta*)

- Kohalike kogukondade kaasamisel saavutatud osalustase (teavitamine, nõustamine, kaasloomine, kaasotsustamine) (*mõõtühik*: kaasatud kohaliku kogukonna protsent)

4. PROJEKTI ETAPID

EUI-IA projekti eluiga koosneb neljast etapist (vt täpsemalt EUI-IA suunistest).

- Projekti ettevalmistamine** (mida rahastatakse kindlasummalise maksega) hõlmab kõiki tegevusi, mis on seotud projektitaotluse koostamisega ja lõpeb sellega, et EUI ametiasutused kiidavad projekti rahastuse heaks.
- Projekti algatamise etapp** (mida rahastatakse kindlasummalise maksega) kestab 6 kuud ja algab pärast projekti ametlikku heakskiitmist. See on lahutatud rakendamise etapist, viiakse läbi enne projekti rakendamise ametlikku algust ja on pühendatud üksnes projekti valmisoleku kontrollile (sealhulgas eelauditile) ning projektijuhtimise tegevustele, et luua tingimused projekti meetmete sujuvaks alustamiseks ja rakendamiseks.
- Projekti rakendamise etapp** kestab 3,5 aastat. See algab pärast projekti algatamise etapi edukat lõpetamist ja kestab kuni projekti rakendamise heakskiidetud lõppkuupäevani.

Palun arvestage, et rakendamise etapis rakendatavate projekti töopakettide pikkuses on teatavaid erinevusi.

- „Horisontaalsed“ töopakettid: projektijuhtimine, järelevalve ja hindamine, teabevahetus ja kapitaliseerimine kestavad kogu rakendamise etapi jooksul (3,5 aastat). Eeldatakse, et rakendamise etapi viimase 6 kuu jooksul (pärast seda kui uuendusliku lahenduse katsetamine, st temaatiliste töopakettide rakendamine on lõpetatud) keskendutakse „horisontaalsetes“ töopakettides järgmistele teemadele: projekti tegevuste kokkuvõtmine ja hindamine; projekti järelduste ettevalmistamine; projekti tulemustest ja saadud õppetundidest edasine teavitamine, nende levitamine ja kasutamine; projekti pärandi ettevalmistamine, kaaludes võimalusi edukaks osutunud katsetatud lahenduste kasutamist jätkata ja nende kasutust laiendada pärast EUI-IA rahastuse lõppemist, katsetatud uuendusliku lahenduse kohandamine siirdpartnerite linnadele ja selle edasine jälgimine kogu Euroopas; lõpparuandlus.
- Temaatilised töopakettid võivad kesta kuni kolm aastat ja peaksid lõppema kuus kuud enne rakendamise etapi lõpptähtaega, et vastavalt eespool kirjeldatule võimaldada projekti rakendamise ja katsetatud uuenduslike lahenduste nõuetekohast hindamist eesmärkide ja oodatud tulemuste saavutamise aspektist, edendada siirdetegevusi ja kasutada veelgi rohkem ära projekti tulemusi. Projekti ja katsetatud uuendusliku lahenduse tulemuslikkuse hindamine on otsustava tähtsusega, et võimaldada selle

laiendamist projekti linnapiirkonnas ja selle korratavust teistes Euroopa linnades, mistõttu tuleks 6 kuud pärast katsetamist pühendada hindamistegevusele.

- **Siirdealane töopakett algab hiljemalt 12 kuud pärast projekti alguskuupäeva ja kestab kuni rakendusetapi lõpuni.** Selle töopaketi alguse peaksid MUA ja siirdepartnerid otsustama pärast seda, kui nad on analüüsinud, millal on koostöö alustamiseks kõige otstarbekam ja kasulik aeg. See peaks võimaldama siirdepartneritel osaleda projekti rakendamise algfaasis kõige sobivamal hetkel.
- iv. **Administratiivse lõpetamise** etapp (mida rahastatakse kindlasummalise maksega) kestab 3 kuud ja on seotud kõigi haldustegevustega, mis toimuvad pärast rakendamise etappi, et lõpetada projekt ja saada kinnitus kirjeldavatele ja finantsaruandluse dokumentidele. Pange tähele, et selle etapi jooksul eeldatakse, et EUI-IA projekti esindaja(d) on alalise sekretariaadi algatatud teadmiste kapitaliseerimise ja levitamise tegevustes osalemiseks jätkuvalt kättesaadav(ad).

5. RAHASTAMISE PÕHIMÕTTED

Kogukulude põhimõte

EUI-IA järgib kogukulude põhimõtet. See tähendab, et **kuigi kuni 80% projekti toetuskõlblikest kuludest on kaasrahastatud ERFist, peab iga ERFist toetust saav partner (peamised ja kaasatud linnaomavalitsused, rakenduspartnerid ja siirdepartnerid) tagama oma eelarve täitmiseks vähemalt 20% avaliku või erasektori panuse kas omavahenditest või muudest allikatest** (kuid mitte mõnest muust ELi rahastamisallikast). Partnerite panus võib olla rahaline ja/või mitterahaline.

ERFi maksed

EUI-IA toetuskava põhineb peamiselt ERFi ettemaksete ja hiljem tegelikult kantud kulude hüvitamise põhimõtetel.

- **Esimene ERFi (ette)makse**, mis vastab 50%le ERFi toetusest, tehakse peamisele linnaomavalitsusele 90 päeva jooksul pärast algatamise etapi edukat lõpetamist. See esimene ettemakse hõlmab ka kahte kindlasummalist makset projekti ettevalmistamise ja algatamise etapi töopaketi eest. See 100 000 euro suurune toetuskõlblike kulude kogusumma (ERFi osa 80 000 eurot) koosneb 25 000 euro suurusest kindlasummalisest maksest (ERFi osa 20 000 eurot) projekti ettevalmistamiseks ja 75 000 euro suurusest kindlasummalisest maksest (ERFi osa 60 000 eurot) algatamise etapiks.
- **Teine ERF (ette)makse**, mis vastab 30%le ERFi toetusest, tehakse peamisele linnaomavalitsusele pärast seda, kui on esitatud ja heaks kiidetud 1. finantsnõue, mis sisaldab esmatasandi kontrolli poolt kinnitatud projekti kulusid. Enne esmatasandi kontrolli kinnituse

saamist peavad teatatud kulud moodustama vähemalt 35% projekti kogueelarvest. Kui esmatasandi kontrolli poolt kinnitatud projekti kulud jäävad alla 35% toetuskõlblike kulude kogusummast, tehakse teine ERFi ettemakse proportsionaalses summas.

- **Kolmas ERFi makse**, mis vastab maksimaalselt 20%le ERFi toetusest, tehakse peamisele linnaomavalitsusele pärast seda, kui esmatasandi kontroll on heaks kiitnud (lõpliku) neljanda iga-aastase eduaruande ja lõpliku kvalitatiivse aruande ning kinnitanud 2. finantsnõudes osutatud projekti kulud. Viimane iga-aastane eduaruanne esitatakse hiljemalt 1 kuu pärast rakendamise etappi ja (lõplik) 2. finantsnõue esitatakse koos kvalitatiivse lõpparuandega administratiivse lõpetamise etapi lõpus. Kui esmatasandi kontrolli poolt kinnitatud projekti kulud moodustavad vähem kui 100% projekti toetuskõlblikest kogukuludest, tehakse kolmas ERFi makse proportsionaalses summas. Oluline on märkida, et kolmas makse ei põhine enam ettemaksu põhimõttel, vaid tekkinud ja tasutud kulude hüvitamise põhimõttel. Seetõttu peavad projektipartnerid projekti rakendamise viimases etapis oma kulutusi (mida 80% ettemaks ei kata) eelfinantseerima. Kolmas makse hõlmab ka ühekordset 20 000 euro suurust abikõlblikku kogumaksumust (mis vastab 16 000 eurole ERFist), mis katab projekti administratiivse lõpetamise etapi.

6. PROJEKTI LOOMINE JA VÄLJATÖÖTAMINE

6.1 PARTNERLUS

Nagu on kirjeldatud jaotises 2 „Toetuskõlblikud omavalitsused – kes saavad taotlusi esitada“, saavad EUI-IA projektikonkursi raames taotlusvormi esitada ainult toetuskõlblikud linnaomavalitsused. EUI-IA raames eeldatakse, et peamine linnaomavalitsus on katsetamisse otseselt kaasatud ja võtab strateegilise juhtrolli EUI-IA projekti arendamisel, luues ja juhtides tugevat projektipartnerlust, et muuta see tehniliselt, teaduslikult ja majanduslikult jätkusuutlikuks.

Projektipartnerluses osalejad:

- **rakenduspartnerid** – olulised asutused ja organisatsioonid, mis on võimelised panustama projekti rakendamisse, omades aktiivset rolli projekti tegevuste elluviimisel ja rahastamisel, andes projektile rahalise panuse (projektipartneri poolt tagatud osa eelarvest, st kaasrahastamise määr);
- **siirdepartnerid** – linnad, mis on huvitatud katsetest õppimisest ja projekti uuenduslike lahenduste jälgendamisest pärast projekti rakendamist ning peamisele linnaomavalitsusele

välise perspektiivi andmisestseoses katsetatud uuendusliku lahenduse siirdatavuse ja jäljendatavusega;

- (vajaduse korral) kaasatud linnaomavalitsus(ed).

Kõik projektipartnerid (peamised või kaasatud linnaomavalitsused, rakenduspartnerid ja siirdepartnerid), kes saavad ERFist eraldatud toetusi, peavad tagama omafinantseeringu.

Kõik partnerid peavad asuma Euroopa Liidus (võimalik on kaasata ka eri riikidest pärit rakenduspartnereid, kui nad asuvad ELi liikmesriikides ja kui see on projektile lisaväärtuse andmise seisukohast selgelt põhjendatud). Kõik osalevad partnerid peaksid oma koostöö ka ametlikult vormistama, sõlmides partnerluslepingu.

Peamine linnaomavalitsus

Projektidest peaks ilmnema, et linnaomavalitsus on tegevuste elluviimisse ja kohalikku partnerlusse aktiivselt kaasatud. EUI-IA toimimise aluseks on peamine linnaomavalitsus, mis vastutab kogu projekti üldise rakendamise ja juhtimise eest. Peamine linnaomavalitsus kannab kogu rahalist ja juriidilist vastutust volitatud üksuse ees. Teised projektipartnerid kannavad vastutust peamise linnaomavalitsuse ees. Peamise linnaomavalitsuse poolt esindatava partnerluse kohustusi on kirjeldatud peamise linnaomavalitsuse ja volitatud üksuse vahelises toetuslepingus ning partnerluslepingus, mille kõik osalevad partnerid pärast projekti heakskiitmist allkirjastavad (siirdepartnerid pärast nende valimist). Peamine linnaomavalitsus peaks tagama kõigi projektipartnerite osaluse projekti kavandamises ja rakendamises.

Kaasatud linnaomavalitsused

Olemasolevad linnaomavalitsuste ühendused (riiklikud/piirkondlikud linnaomavalitsuste ühendused, territoriaalsed paktid või ühendused, arengupiirkonnad jne), millel on või puudub organiseerunud linnastu õiguslik staatus, samuti üksikud linnaomavalitsused, millel ei ole ametlikku koostöölepingut, kuid kes soovivad ühiselt esitada EUI-IA raames taotluse, peavad taotlusvormis nimetama ühe kohaliku haldusüksuse peamise linnaomavalitsusena ja teised kohalikud haldusüksused kaasatud linnaomavalitsustena. Kaasatud linnaomavalitsused vastutavad konkreetsete tegevuste elluviimise ja nendega seotud tulemuste/väljundite valmimise eest. Kaasatud linnaomavalitsused saavad kasutada projekti eelarvet ja nad esitavad aruandeid tegevuste elluviimisega seotud kulude kohta. Üksikasjalik teave kaasatud linnaomavalitsuste kohta (sealhulgas õiguslik seisund, kogemused ja oskused, kontaktisikud jne) esitatakse taotlusvormil.

Soovitatavalt peaksid linnaomavalitsuste ühendused ja/või rühmitused (ilma organiseerunud linnastu staatusega), kes soovivad esitada taotluse, olema territoriaalselt ühendatud ja püüdma piirata osalevate linnaomavalitsuste arvu.

Kaasatud linnaomavalitsused vormistavad lepingulise suhte peamise linnaomavalitsusega, allkirjastades sarnaselt teiste projektipartneritega pärast projekti heakskiitmist partnerluslepingu.

Uute koostöövormide välja pakkumine, vahendite vastastikku kasutatavaks tegemine, et saavutada soovitud kriitiline mass ühise eesmärgi nimel, ja seega linnaomavalitsuste rühmana EUI-IA projektikonkursil kandideerimine on võimalik ja mõnikord äärmiselt soovitatav viis funktsionaalse linnapiirkondade dünaamika edendamiseks.

Rakenduspartnerid

Tugevate partnerluste kujundamine avaliku sektori asutuste, erasektori ja kodanikuühiskonna (sealhulgas kodanike ja elanike) vahel on laialdaselt tunnustatud kui kestliku linnaarengu nurgakivi. Sõltuvalt käsitletavast probleemist ning kohalikust kontekstist ja varasematest kogemustest peaksid peamised linnaomavalitsused kaasama erinevaid asjakohaseid partnereid (asutused, ametid – isegi kui need kuuluvad täielikult omavalitsusele/linnavolikogule, kõrgkoolid, erasektori partnerid, investorid, teadusasutused, vabaühendused jne), kes on vajalikud kavandatud uuendusliku lahenduse elluviimiseks, projekti eesmärkide saavutamiseks ja pikaajalise mõju tagamiseks seoses kestlikkuse ja lahenduse laiemaga kasutuselevõtuga. Rakenduspartneritel peaks olema asjakohane kogemus ja asjatundlikkus, mis täiendavad peamise linnaomavalitsuse pädevust ja annavad kogu projektile lisaväärtust. Kui projektidega tahetakse lahendada sidusrühmade ja sihtrühmade poolt kõige pakilisemateks peetavaid probleeme ning kui nad tahavad olla tõeliselt julged, uuenduslikud ja pühendunud katsetatud lahenduste laiemale rakendamisele pärast projekti lõpuleviimist, peaksid nad püüdma kasutada ära teadmisi ja ajatundmust, mis on olemas kohalikus ökosüsteemis väljaspool linnaomavalitsust, ning samuti toetust kaasamisest huvitatud avaliku ja/või erasektori investoritelt.

Partnerlusse kaasatud poliitikaalased ja temaatilised oskused peaksid olema tasakaalustatud ja vastastikku täiendavad. Partnerlused peaksid püüdma edendada horisontaalset integratsiooni (kaasates osalejaid, kes tegelevad lahendamist vajava linnaprobleemi erinevate mõõtmetega) ja vertikaalset integratsiooni (kaasates eri haldustasandeid). Ei ole olemas ühtset lahendust. Taotlejad peaksid olema teadlikud, et rohkem kui 10 partneriga partnerlused võivad nõuda lisapingutusi ja -ressursse nende tõhusa juhtimise tagamiseks.

Mis tahes organisatsioon, millel on juriidilise isiku staatus, võib olla EUI-IA projektis rakenduspartneri rollis. Rakenduspartneritel on aktiivne roll projekti kavandamises ja rakendamises ning nad vastutavad konkreetsete tegevuste elluviimise ja nendega seotud tulemuste/väljundite saavutamise eest. Rakenduspartnerid saavad kasutada projekti eelarvet ja nad esitavad aruandeid tegevuste elluviimisega seotud kulude kohta. Rakenduspartnerite valikul tuleks järgida läbipaistvuse ja võrdse kohtlemise põhimõtteid. Konsultatsiooniettevõtted, mille peamine eesmärk on Euroopa projektide koostamine ja juhtimine, ning organisatsioonid, mille eelarve ei sisalda kulutusi töötajatele (deklareeritakse ainult välisekspertide kulusid), ei saa osaleda projektis rakenduspartneritena. Taotlusvormil tuleb esitada üksikasjalik teave rakenduspartnerite kohta (sealhulgas õiguslik seisund, kogemused ja oskused, kontaktisikud jne). Põhimõtteliselt võib rakenduspartner olla kaasatud sama taotlusvooru raames mitmesse projektiettepanekusse, tingimusel et tema panus ja lisaväärtus erinevates projektides on selgelt põhjendatud.

Pange tähele, et linnaomavalitsusi ei saa käsitada ega loetleda rakenduspartnerina, vaid ainult peamise linnaomavalitsuse või kaasatud linnaomavalitsusena, tingimusel et nad vastavad eespool loetletud toetuskõlblikkuse kriteeriumidele.

Siirdepartnerid

Siirdepartnerid on linnaomavalitsused, kes ühinevad projektipartnerlusega, et katsefaasi jälgida ja sellest õppida. Eeldatakse, et igal EUI-IA projektil on kolm siirdepartnerit, kes pärinevad muudest liikmesriikidest kui peamine linnaomavalitsus.

Siirdepartneriks võib saada linnaomavalitsus mis tahes kohalikus haldusüksuses, mis on määratletud Eurostati linnastumise määra (DEGURBA) järgi kui linn, väikelinn või eeslinn (vastab Eurostati DEGURBA koodile 1 või DEGURBA koodile 2) ja asub Euroopa Liidus. Elanike arvu miinimumnõue puudub (igas suuruses linnad võivad saada siirdepartneriteks).

Siirdepartnerite projektipartneriks kutsumise põhjus on soodustada katsetatud lahenduse kohandamist teiste ELi linnakeskkondade jaoks ning suurendada võimalusi selle jäljendamiseks välismaal ja laiemaks kasutuselevõtuks pikemas perspektiivis, võimaluse korral ühtekuuluvuspoliitika põhiprogrammide ja eelkõige ERFi rahastusega. Lisaks võib see aidata kaasa ELi linnade vahelise teadmiste vahetamise toetamisele ja nende vahel pikaajaliste suhete loomisele. Katsefaasis osalemine võimaldab siirdepartneritel tugevdada oma innovatsioonipotentsiaali ja suurendada suutlikkust rakendada uuenduslikke lahendusi (nii sisu kui ka protsessi osas) ning valmistada ette protsess, mille käigus nad kohandavad ja jäljendavad katsetatud uuenduslikku lahendust täielikult või osaliselt oma linnas, osaledes siirdetegevustes ja saades kasu lahendusest, mille realiseerumist ja tulemusi nad näevad, kuid ka ületades probleeme ja takistusi, mis innovatsiooni poole liikudes ette tulevad.

Siirdepartnerid tuleb kindlaks määrata ja valida ning eeldatakse, et nad kohustuvad projektipartnerluses osalema hiljemalt algatamise etapis. Siirdekoostöö, mida rakendatakse siirdealase tööpaketi kaudu, peaks algama hiljemalt 12 kuu jooksul alates projekti elluviimise algusest. Siirdepartneritele eraldatakse kindel eelarve.

Sihtrühmade ja laiemate sidusrühmade kaasamine

EUI-IA projekti väljatöötamisel ja kõigis projekti etappides tuleb kindlaks teha ja kaasata **laiemat sidusrühmade ringi (sõltuvalt projekti iseloomust): kohalikud kogukonnad, sotsiaalpartnerid, ettevõtjad, vabaühendused, eksperdid, asutused, organisatsioonid, üksikisikud jne, samuti projekti sihtrühmad (st sõltuvalt projektist kodanikud, praktikandid, tööotsijad, haavatavad rühmad ja/või tõrjutud kogukonnad, konkreetse teenuse või haldusasutuse kasutajad), kes võivad projekti mõjutada või keda projekt võib mõjutada**. Sidusrühmade tuvastamine, nende mõju mõistmine EUI-IA projektile ning nende vajaduste ja ootuste tasakaalustamine on projekti edu seisukohalt kriitilise tähtsusega. Seetõttu peaksid linnaomavalitsused tooma kõik asjaomased sidusrühmad ühise laua taha, et probleemid ja vajadused paremini sõnastada, leppida kokku ühises visioonis või soovitud muutuses, mille saavutamisele EUI-IA projekt peaks kaasa aitama, ning kavandada konkreetsed lahendused ja tegevused, mis aitaks probleemidega tegeleda ja viiks soovitud muutusteni. Laiem sidusrühmade ring saab otseselt ja/või kaudselt EUI-IA projektist kasu, kuid neil ei ole otsest rolli selle elluviimises ning neid ei tohiks pidada EUI-IA projekti partneriteks. Seetõttu ei ole neile eraldatud konkreetset eelarvet ega selgeid kohustusi projekti elluviimisel, kuid neid peetakse oluliseks ja nad peaksid olema aktiivselt kaasatud (koosloomine), et tagada projekti sujuv ja tõhus elluviimine.

6.2 PROJEKTI SEKKUMISLOOGIKA JA TÖÖKAVA

EUI-IA projekti sekkumisloogika kujutab endast selget ja läbimõeldud arusaama sellest, kuidas kavandatud meetmed peaksid viima soovitud muutuste ja kavandatud tulemusteni. See on viis, kuidas kirjeldada algsete vajaduste, sisendite, projekti tegevuste, väljundite, tulemuste ja lõpliku mõju loogilist järjestust. See on vahend keeruliste sekkumiste struktureerimiseks ja projekti hindamise ettevalmistamiseks. Sekkumisloogika kirjeldab järgmisi aspekte. Mis on sekkumise/projekti põhjendus? Millised probleemid/vajadused käivitavad sekkumise? Milliseid probleeme tahetakse sekkumisega lahendada? Mis on soovitud muutus? Kuidas neid muutusi saavutada?

Sekkumisloogika koosneb strateegilistest, tegevuse, järelevalve ja hindamise komponentidest.

- Strateegilised komponendid on järgmised: üldeesmärk, erieesmärgid ja oodatavad tulemused.
- Tegevuse komponendid on järgmised: projekti töökaava, tööpaketid, tegevused, tulemused ja väljundid.

Projekti töökaavas selgitatakse, kuidas projekt teoks saab. See on tegevuskava, mis kujutab endast suunist teie projekti rakendamiseks, juhul kui see saab rahastuse. Töökaava on projekti jaotus suuremateks etappideks, mida nimetatakse tööpakettideks, ning tööpaketid jagunevad omakorda väiksemateks etappideks, mida nimetatakse tegevuseks. Tegevused viivad tulemusteni ja iga tööpaketiga kaasneb üks või mitu väljundit.

Tööpaketid on töökaava olulised elemendid, mis kujutavad endast projekti alustalasid ja koosnevad seonduvatest projektitegevustest, mis on vajalikud projekti konkreetsete komponentide elluviimiseks ja projekti väljundite saavutamiseks. EUI-IA projekti struktureerimiseks tuleks kasutada järgmisi tööpakette:

- ettevalmistamise ja algatamise etapi tööpakett;
 - projektijuhtimise tööpakett;
 - järelevalve ja hindamise tööpakett;
 - teabevahetuse ja kapitaliseerimise tööpakett;
 - temaatiline tööpakett;
 - siirdealane tööpakett;
 - lõpetamise tööpakett.
- Järelevalve ja hindamise komponendid hõlmavad väljundnäitajaid ja tulemusnäitajaid.

6.3 EKSPERTIDE TOETUS

Iga EUI-IA raames rahastatavat projekti toetab EUI ekspert. Täpsemalt pakuvad EUI eksperdid projektidele järgmist:

- nõustamine ja juhendamine projekti ja selle rakendamise osas strateegilisel ja tegevustasandil;
- abi projekti dokumentatsiooni ja väljundite väljatöötamisel, milles kajastatakse ja levitatakse saavutusi, rakendamisjärgseid võimalusi (kestlikkus, laialdane kasutuselevõtt ja siirdatavus), saadud õppetunde ja häid tavaid laiemale publikule, et hõlbustada kõige edukamate uuenduste kasutuselevõttu teistes ELi linnades;
- kapitaliseerimis- ja levitamistegevustes osalemine ja nende toetamine;
- abi siirdealase tööpaketi rakendamisel.

EUI eksperdid toetavad ja nõustavad pidevalt nii projektide rakendamise kui ka lõpetamise etapi käigus.

EUI eksperdid on isikud, kellel on põhjalikud teadmised iga projektikonkursi puhul asjakohastest linnaga seotud teemadest, kogemused linnaomavalitsustega koostöö tegemisel avalikke investeeringuid hõlmavate projektide ja nende füüsilise elluviimise osas, samuti hea arusaamine ühtekuuluvuspoliitika raamistikust ja tõendatud kogemus linnaalaste katsetuste ja innovatsiooni toetamisel.

EUI-IA katab otseselt kõik EUI ekspertide tegevustega seotud kulud (sealhulgas reisi- ja majutuskulud). Seetõttu ei tohiks taotlejad oma taotlusvormil selleks otstarbeks eelarvet ette näha.

6.4 SIIRE

Oluline uuendus võrreldes programmiperioodil 2014–2020 rahastatud linnadega seotud uuenduslike meetmete algatuse projektidega on riikidevahelise siirdekomponendi muutmine EUI-IA projektide lahutamatuks osaks.

Oluline on rõhutada, et EUI-IA projektide põhirõhk on jätkuvalt uute uuenduslike lahenduste katsetamisel konkreetses paikkonnas, kuid selle uue komponendi puhul on oodata, et katsetamise protsesse ja tulemusi jälgivad ka teiste riikide partnerlinnad (siirdepartnerid). Kõikidesse EUI-IA projektidesse on nüüd lisatud spetsiaalne siirdealane tööpakett koos tegevuste, eelarvete, tulemuste ja väljunditega.

EUI-IA on loodud selleks, et leida siirdatavaid ja skaleeritavaid uuenduslikke lahendusi ning toetada nende katsetamist eesmärgiga lahendada kestliku linnaarenguga seotud küsimusi Euroopa Liidu tasandil. Samuti on selle eesmärk koguda ja jagada katsetuste tulemusi (ka siirdegevuste toetamise kaudu), et edendada innovatsioonivõimekust ja teadmiste kogumist kõigis ELi linnapiirkondades.

Eesmärk on, et EUI-IA projekti väljundeid kasutaksid (jälgendaksid, skaleeriksid) teised ELi linnad, suurendades kogu algatuse mõju, aidates kaasa linnapoliitika kujundamisele eri tasanditel ning toetades koostööd Euroopa linnapiirkondade vahel.

Siirdekomponendi lisamisel tuleks keskenduda järgmistele teemadele:

- katsetatava uuendusliku lahenduse kavandamise ja katsetamise jälgimise võimaldamine siirdepartneritele;
- siirdepartneritel oma kohalikku linnakonteksti analüüsimise võimaldamine, et paremini mõista, kuidas uuenduslikke lahendusi saab kohandada vastavalt kohalikele vajadustele ja tingimustele;
- teadmiste ja kogemuste vahetamine kõigi projektipartnerite vahel;
- kriitilise tähtsusega sisendite jagamine, mis võivad tuua EUI-IA projektile välise perspektiivi ning ühtlasi inspireerida siirdepartnereid;
- siirdepartnerite poolt dokumentatsiooni koostamine, mida nad saavad kasutada uuendusliku lahenduse edasisel jälgendamisel (korduse teostatavuse uuring ja võimaluste uuring ning investeerimisdokumendid);
- peamise linnaomavalitsuse ja selle projektipartnerite poolt EUI-IA projektipärandi ettevalmistamine EUI uuendusliku lahenduse mudeli kujul, mida saavad kasutada teised uuenduslikust lahendusest huvitatud ELi linnad.

Ülaltoodud tegevusi saab teostada järgmiste **töömeetodite** abil: kohapealsed külastused, veebipõhised või kohapealse osavõtuga õpitoad/kohtumised/arutelud, vastastikuse hindamise tegevused, siirdepartnerite enda töö, mis võimaldab neil kasutada siirdealasest teabevahetusest saadud õppetunde, aga ka valmistuda uuendusliku lahenduse edasiseks jälgendamiseks, ning muud soovitud töö- ja koostöövormid.

Siirdepartnerid peavad koostama järgmised õppe- ja investeerimisdokumendid ning -väljundid. **Siirdevõimekuse uuring, jälgendamise teostatavuse ja võimaluste uuring** (üks iga siirdepartneri kohta). Samuti on neil lubatud rahastada **investeerimisdokumentide koostamist ja väikesi pilootinvesteeringuid**.

Peamine linnaomavalitsus peaks koostama **EUI uuendusliku lahenduse mudeli**, mis on lõppdokument, milles keskendutakse katsetatud uuendusliku lahenduse siirdatavusele ja skaleeritavusele, et teised (mitte ainult siirdepartnerid, vaid kõik huvitatud ELi linnad) saaksid tutvuda katsetuste tulemustega ja saada suuniseid, kuidas lahendust jälgendada.

Siirdealase töopaketi kogueelarve otsustab EUI-IA taotleja ja see peaks sisaldama järgmist:

- eelarve, mis eraldatakse peamisele linnaomavalitsusele ja siirdealase töopaketi rakendamist toetavale asjaomasele rakenduspartnerile;

- eelarved igale siirdepartnerile kindlasummalise maksena (lihtsustatud kuluvõimalus) kogusummas kuni 150 000 eurot (ERFi osa 120 000 eurot ja omafinantseering 30 000 eurot).

Peamine linnaomavalitsus vastutab nende siirdepartnerite väljaselgitamise ja valiku eest, keda ta soovib partnerlusse kaasata. Siirdepartnerite kindlaksmääramine peaks algama juba taotluse esitamise etapis, kui taotlejatel palutakse määrata kindlaks teised Euroopa linnapiirkonnad, mis võiksid kavandatava lahenduse kordamisest kasu saada (sarnased omadused, kontekstid) või suurendada nende innovatsioonipotentsiaali; täpsustada, kuidas kõige sobivamad siirdepartnerid kindlaks määratakse (ja täpsustada võimalikud siirdepartnerid, kui need on juba kindlaks määratud, koos nende motivatsiooni/põhjendustega). Kuna üks EUI-IA eesmärkidest on, et projektide tulemusi kasutaksid teised linnad, suurendades kogu algatuse mõju, ning et EUI-IA eesmärk on suurendada projektide raames väljatöötatud uuenduslike lahenduste korratavust, on oluline, et projektid suudaksid taotluse esitamise etapis näidata kõige sobivamate siirdepartnerite valiku hästi väljatöötatud protsessi, põhjendusi ja motivatsiooni. **Siirdepartnerid tuleb kindlaks määrata hiljemalt algatamise etapis ja algatamise etapi eduka lõpetamise tingimuseks on vähemalt kavatsuste allkirjastamine.**

Siirdepartnerite valik peaks võimaldama järgmist: i) säilitada hea tasakaal partnerluses osalevate erinevate linnade vahel nii suuruse (väikesed, keskmised ja suured linnad) kui ka paiknemise (vähemarenenud, üleminekuetapis olevad ja arenenumad piirkonnad) poolest ning ii) tuua kokku jäljendamistegevuste kvaliteedi seisukohast kõige sobivamad siirdepartnerid. Seetõttu **tuleb siirdepartnerite valikul järgida mõningaid juhtpõhimõtteid.**

- Siirdepartnerid on pärit ELi eri liikmesriikidest.
- Vähemalt kaks neljast kaasatud linnast (peamine linnaomavalitsus + kolm siirdepartnerit) asuvad vähem arenenumad või üleminekuetapis olevates piirkondades¹⁶.
- Partnerlus hõlmab erineva suurusega linnu.

6.5 KULUKATEGOORIAD

EUI-IA projektide puhul võib kasutada järgmisi kulukategooriaid:

- töötajad;
- kontor ja haldustegevused;
- reisimine ja majutus;
- välised eksperditeadmised ja teenused;

¹⁶ <https://ec.europa.eu/eurostat/web/regions/background>

- seadmed;
- taristu ja ehitustööd.

Iga kulukategooria kohta on EUI-IA suunistes esitatud määratlus ning juhised eelarve koostamiseks ja aruandluseks. Projektipartneritel soovitatakse tungivalt küsida nõu alaliselt sekretariaadilt, kui tekib mõni kulude toetuskõlblikkusega seotud küsimus, millele käesolevatest eeskirjadest vastust ei saa. Pange tähele, et siirdepartnerite kulud on kaetud ühekordse summaga.

Projekti deklareeritud kulusid peab auditeerima esmatasandi kontroll. Sõltumatu esmatasandi kontrolli arvamus peab käsitlema deklareeritud kulude seaduslikkust ja korrektsust, toodete ja teenuste kasutamist, deklareeritud kulude usaldusväärsust ning kulude ja toimingute vastavust EUI-IA, ELi ja riiklikele eeskirjadele. Kuna esmatasandi kontroll määrab ametisse ja talle maksab tasu EUI-IA, ei peaks projektipartnerlus projekti eelarve koostamisel ette nägema kontrolli (auditi) kulusid. Esmatasandi kontroll korraldab ka projektide kohapealset kontrolli. Kohapealne kontroll tähendab, et **esmatasandi kontroll külastab füüsiliselt projekti ja teeb kindlaks, kas teatavad tegevused, teenuste ja toodete ostmine ning investeeringud on rakendamise ajal tegelikult aset leidnud vastavalt heakskiidetud taotlusvormile ning kas asjaomaseid eeskirju on järgitud.**

Nagu rahastamispõhimõtetes on sätestatud, järgitakse EUI-IA projektide puhul kogukulude põhimõtet: ERF kaasrahastab projekti kuni 80% ulatuses kõigist toetuskõlblikest kuludest ning iga ERFist toetust saav projektipartner (peamine või kaasatud linnaomavalitsus, rakenduspartner, siirdepartner) peab andma rahalise panuse oma eelarve täitmiseks kuni omafinantseeringu eesmärgini (vähemalt 20% partneri toetuskõlblikest kuludest).

Kui sellised panused pärinevad eraallikatest, ei kohaldata nende suhtes riigiabi käsitlevaid õigusakte. Kui panused pärinevad riiklikest allikatest ja projekti tegevustega ei kaasne majandushuvi, ei kujuta nende tegevuste rahastamine endast riigiabi. Kui aga liikmesriigi riiklikest vahenditest antakse toetust projektidele, mis hõlmavad majandustegevust, st kaupade ja teenuste pakkumist turul, siis peavad sellised projektid olema kavandatud nii, et igasugune riiklik rahaline panus oleks kooskõlas riigiabi eeskirjadega kõigil tasanditel, st kas projekti või rajatise omaniku, ehitaja ja/või käitaja tasandil. Sellistel juhtudel peaks pakutav riiklik rahastus olema kooskõlas vähese tähtsusega abi määrase nõuetega või üldise grupierandi määrukses või üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid käsitlevas otsuses sätestatud tingimustega.

Üksikasjalik teave riigihangete ja riigiabi kohta on esitatud EUI-IA suunistes.

7. TAOTLUSMENETLUS

EUI-IA teises taotlusvooru **taotluspakett** koosneb allpool loetletud dokumentidest.

- Käesolevad **konkursitingimused**, mis on kättesaadavad kõikides ELi keeltes. Vastuolude korral arvestage siiski, et ingliskeelne versioon on teiste suhtes ülimuslik.
- EUI-IA suunised (saadaval ainult inglise keeles), millega tuleb põhjalikult tutvuda, et saada aru algatuse üldeskirjadest.
- Elektroonilise andmevahetusplatvormi tehnilised juhised .
- Üksikasjalik **juhend taotlusvormi täitmise kohta**, mis on kättesaadav veebis elektroonilise andmevahetusplatvormi süsteemis kõigis ELi keeltes. Vastuolude korral arvestage siiski, et ingliskeelne versioon on teiste suhtes ülimuslik.
- **Töödokument taotlusvormi täitmise kohta** (taotlusvormi ja kinnituslehe tööversioon – Wordi dokument, mis on saadaval ainult inglise keeles) abivahendina taotluse koostamise protsessis.

Kogu dokumentatsioon on leitav EUI veebisaidil.

Taotlusprotsess on 100% paberivaba, kuna kasutatakse elektroonilist andmevahetusplatvormi (<https://eep.urban-initiative.eu/>). **Taotlus koosneb allpool loetletud osadest.**

- **Taotlusvorm.** Taotlusvorm tuleb täita veebis elektroonilise andmevahetusplatvormi kaudu. See koosneb jaotistest, milles kirjeldatakse projekti ideed ja põhjendust (sealhulgas teave ettepaneku uuenduslikkuse kohta), partnerlust (sealhulgas peamine linnaomavalitsus, rakenduspartnerid, siirdpartnerid ja vajaduse korral kaasatud linnaomavalitsused), peamisi eesmärgid ja oodatavaid tulemusi, kavandatavat töökava ja eelarvet. Vormi saab muuta ja esitada ainult avatud taotlusvooru ajal. Rakendus sisaldab mitmeid automaatseid linke, valemite ja kontrolle. Tänu nendele funktsioonidele ilmuvad vormile veateated, kui see ei ole korrektselt täidetud (sealhulgas puuduv kinnitusleht) ning seda ei saa esitada. See aitab oluliselt vähendada toetuskõlbmatute taotluste esitamise riski.
- **Lisa.** Taotlejad saavad elektroonilise andmevahetusplatvormi süsteemis üles laadida ühe lisa, mis lisatakse taotlusvormile. See võib olla sekkumise ala kujutav kaart, graafik, infograafika jne. Lisatava faili tüüp ja suurus on täpsustatud elektroonilise andmevahetusplatvormi suunistes.
- **Kinnitusleht.** Veebiplatvorm loob kinnituslehe automaatselt taotlusvormi täitmise käigus või pärast selle täitmist. See taotlusvormi jaotises H „Kinnitusleht“ asuv leht tuleb välja trükkida, peamise linnaomavalitsuse seadusliku esindaja poolt allkirjastada, skaneerida ja üles laadida. Taotlusvormi ei saa esitada ilma kinnitusleheteta.

On tungivalt soovitatav, et taotlejad täidaksid taotlusvormi selges inglise keeles, kuigi selle võib esitada ka mis tahes ELi ametlikus keeles. Tuleb märkida, et strateegiline ja tegevuste hindamine tehakse taotlusvormi ingliskeelse versiooni alusel (kui taotlusvorm esitatakse mõnes muus keeles, tõlgib selle inglise keelde alalise sekretariaadi tellitud väline teenuseosutaja). Alaline sekretariaat ei garanteeri tõlke kvaliteeti, mistõttu taotlusvormi muus keeles täitmine on taotlejate omal vastutusel. Lisaks

peavad ingliskeelsed olema toetusleping, projektijuhtimine, ametlik aruandlus, peamised tulemusdokumendid ja kogu suhtlus volitatud üksuse ja alalise sekretariaadiga.

**Taotlusvormi ja kinnituslehe esitamise lõpptähtaeg on
05.10.2023, 14.00 CEST**

8. VALIKUMENETLUS

Pärast taotluse esitamist läbib iga taotlus valikumenetluse, mis koosneb järgmistest etappidest:

1. toetuskõlblikkuse kontroll;
2. strateegiline hindamine;
3. tegevuste hindamine.

8.1 TOETUSKÕLBLIKKUSE KONTROLL

EUI-IA projektikonkursi lõppedes kontrollib alaline sekretariaat enne tähtpäeva saabumist kõikide esitatud projektitaotluste toetuskõlblikkust. Toetuskõlblikkuse kontrolli eesmärk on kontrollida saadud taotlusvormide ja nende lisade vastavust ametlikele toetuskõlblikkuse kriteeriumidele, vältida toetuskõlbmatute taotluste edasist hindamist ning tagada kõigi rahastamiseks valitavate ettepanekute võrdne kohtlemine.

EUI-IA toetuskõlblikkuse kriteeriumid on järgmised.

1. Taotlusvorm on esitatud elektrooniliselt elektroonilise andmevahetusplatvormi kaudu enne taotlusvooru tingimustes märgitud tähtaja lõppemist.
2. Taotlusvorm on täielikult täidetud.
3. Taotleja on kohaliku haldusüksuse ainus linnaomavalitsus, mis on määratletud linnastumise määra järgi kui linn, väikelinn või eeslinn (vastab Eurostati DEGURBA koodile 1 või DEGURBA koodile 2) ja seal on vähemalt 50 000 elanikku.

VÕI

Taotleja on linnaomavalitsuste ühendus või rühmitus, millel on organiseerunud linnastu õiguslik staatus ja mis koosneb kohalikest haldusüksustest, kus enamik (vähemalt 51%) elanikest elab kohalikes haldusüksustes, mis on määratletud Eurostati linnastumise määra (DEGURBA) järgi kui linn, väikelinn või eeslinn (vastab DEGURBA koodile 1 või DEGURBA koodile 2) ja kus kokku on vähemalt 50 000 elanikku.

VÕI

Taotleja on linnaomavalitsuste ühendus või rühmitus, millel puudub organiseerunud linnastu õiguslik staatus ja kus kõik asjaomased linnaomavalitsused (peamine linnaomavalitsus ja kaasatud linnaomavalitsused) asuvad kohalikes haldusüksustes, mis on määratletud Eurostati linnastumise määra (DEGURBA) järgi kui linn, väikelinn või eeslinn (vastab DEGURBA koodile 1 või DEGURBA koodile 2) ja kus kokku (peamise linnaomavalitsuse ja kaasatud linnaomavalitsuste territooriumil) on vähemalt 50 000 elanikku.

4. Järgitakse toetuskõlblikkuse perioodi: projekti lõpptähtaeg on kooskõlas konkursikutse ja algatuse nõuetega.
5. Järgitakse eelarve ülempiiri nõudeid (maksimaalselt 5 miljonit eurot ERFist) ja kaasrahastamise põhimõtet (partnerluse rahaline panus on vähemalt 20%).
6. Kõik osalevad partnerid (peamine linnaomavalitsus, kaasatud linnaomavalitsused ja rakenduspartnerid) asuvad ELi liikmesriikides.
7. Kui tegemist on linnaomavalitsuste ühenduse või rühmitusega, millel puudub organiseerunud linnastu õiguslik staatus, esitatakse taotlusvormil teave peamise linnaomavalitsuse ja kaasatud linnaomavalitsuste kohta.
8. Taotluse esitanud linnaomavalitsused (peamine linnaomavalitsus ja/või kaasatud linnaomavalitsused) osalevad sama taotlusvooru raames ainult ühes projektiettepanekus.
9. Taotluse esitanud linnaomavalitsused (peamine linnaomavalitsus ja/või kaasatud linnaomavalitsused) ei ole sama teemaga seoses välja valitud ega rahastust saanud mõnel varasemal EUIA projektikonkursil.
10. Peamise linnaomavalitsuse seaduslik esindaja on taotlusvormi kinnituslehe osas asuva muutmata kinnituslehe nõuetekohaselt allkirjastanud ja see on elektroonilisele andmevahetusplatvormile üles laaditud.

Kui kõik eespool sätestatud nõuded ei ole täidetud, loetakse taotlus toetuskõlbmatuks ja edasist hindamist ei toimu. Taotlejaid teavitatakse toetuskõlblikkuse kontrolli lõpus nende taotluse kohta tehtud otsusest (kas selle läbivaatamist jätkatakse või mitte).

8.2 STRATEEGILINE HINDAMINE

Toetuskõlblikuks ja vastuvõetavaks tunnistatud taotlused läbivad strateegilise hindamise, mille viib läbi välisekspertidest koosnev komisjon. Strateegilise hindamise osakaal projekti üldisel hindamisel on **70%** ja see koosneb järgmistest kriteeriumidest.

- **Uuenduslikkus ja asjakohasus** (30%). Mil määral suudab taotleja näidata, et projektiettepanek on uus lahendus, mis pakub lisaväärtust seoses projektikonkursi teemaga? Kuivõrd on lahendus asjakohane kohalikus kontekstis ja seoses ühtekuuluvuspoliitika eesmärkidega
- **Partnerlus ja koostöö** (12%). Mil määral on partnerlus asjakohane ja kindel, et rakendada kavandatud lahendust ja saavutada oodatud tulemusi? Kuivõrd võimaldab ettepanek sidusrühmade, sihtrühmade ja kodanike sisulist osalemist ja koostööd?
- **Tulemuste ja mõju mõõdetavus** (12%). Kuivõrd on oodatavad tulemused konkreetsete ja realistlikud ning kajastavad projekti oodatavat mõju kohalikus kontekstis ja toetusesaajatele/lõppkasutajatele?
- **Kestlikkus ja skaleeritavus** (8%). Millisel määral aitab projekt kaasa tuvastatud probleemi püsivale lahendamisele? Kuivõrd on kavandatud lahendus pärast selle lõpptähtaega isemajandav ja edukaks osutumise korral skaleeritav?
- **Projekti siirdatavus** (8%). Mil määral on projekti võimalik siirdada teistesse linnapiirkondadesse üle kogu Euroopa?

Iga kriteeriumi soovituslikud hindamisküsimused on esitatud EUI-IA suunise jaotises 3.2 „Valikumenetlus“.

Strateegilise hindamise tulemusel annab välisekspertide komisjon taotlustele hinnangu ja reastab need strateegilise hinnangu punktiarvu alusel. Kokkuleppel Euroopa Komisjoniga liiguvad esialgu väljavalitud taotlused edasi tegevuste hindamisse. Taotlejaid teavitatakse strateegilise hindamise lõpus nende taotluse suhtes tehtud otsusest (kas selle läbivaatamist jätkatakse või mitte).

8.3 TEGEVUSTE HINDAMINE

Tegevuste hindamise viib läbi alaline sekretariaat ja selle osakaal projekti üldisel hindamisel on **30%**. Tegevuste hindamise peamine eesmärk on hinnata ettepaneku tugevust, st kas see on põhjendatud, realistlik, järjepidev ja sidus, täielik, kas seda on võimalik tõhusalt juhtida ja kiiresti ellu viia ning kas sellel on hea hinna ja kvaliteedi suhe. Tegevuste hindamise käigus hinnatakse järgmisi kriteeriume.

- **Projekti ülesehitus ja loogika** (12%). Mil määral on töökava elemendid (tegevused, tulemused, väljundid, näitajad) täielikud, realistlikud, järjepidevad ja sidusad? Mil määral viib kavandatud projekti ülesehitus eesmärkide ja oodatavate tulemuste saavutamiseni?
- **Projekti teostatavus ja tegevusvalmidus** (8%). Millisel määral on ettepanek teostatav (rakendatav antud aja jooksul) ja valmis tegevuste alustamiseks?
- **Organisatsiooniline korraldus ja tegevussuutlikkus** (5%). Kuivõrd on juhtimis- ja kommunikatsioonitegevus asjakohane ja toetab üldist projekti rakendamist?
- **Eelarve** (5%). Kuivõrd on eelarve sidus ja proportsionaalne?

Iga kriteeriumi soovituslikud hindamisküsimused on esitatud EUI-IA suunise jaotises 3.2 „Valikumenetlus“.

Pärast tegevuste hindamist teeb valikukomisjon lõpliku valiku. Taotlejaid teavitatakse otsusest tegevuste hindamise lõpus.

8.4 HINDAMISE PUNKTISÜSTEEM

Otsustamise hõlbustamiseks kasutatakse punktisüsteemi. Igale kaalutud kriteeriumile antakse hinne 1st 10ni, mille põhjal leitakse projekti keskmine hinne. Kasutatakse järgmist punktiskaalat:

9–10 – suurepärase

7–8 – hea

5–6 – piisav

3–4 – kehv

1–2 – väga kehv

Pange tähele, et kui projekt saab mis tahes hindamiskriteeriumi eest 4 punkti või vähem, lükatakse see automaatselt tagasi ja seda edasi ei menetleta.

Hindamissüsteemi kohaldamisel ei võeta arvesse ainult iga projektiettepaneku konkreetseid eeliseid, vaid konkurentsipõhise menetluse tagamiseks ka võrdlusena teisi sama taotlusvooru raames esitatud projektiettepanekuid. Seetõttu ei esitata taotlejatele, kelle projektiettepanek ei jõudnud tegevuste hindamise etappi või ei osutunud lõpuks valituks, vastavaid hinneid, vaid üksikasjalikud märkused kõigi hinnatud kriteeriumide kohta.

Projektitaotluste esitajad peaksid arvestama, et nende projekti valituks osutumine ei anna neile automaatselt õigust saada vastavat ELi toetust. Kui projekti algatamise etapis määratletud tingimused

ei ole täidetud (kuna projekt ei ole piisavalt valmis, et seda rakendada), jätab volitatud üksus endale õiguse projekt lõpetada ja eemaldada see EUI-IA heakskiidetud projektide nimekirjast (täpsemalt vt EUI-IA suunise 4. peatükki „Algatamise etapp ja lepingute sõlmimine“).

8.5 TOETUSE TAOTLEJATE VÄLISTAMISE KRITEERIUMID

Vastavalt finantseeskirjadele¹⁷ võib taotlejad toetuse andmise menetlusest kõrvale jätta, kui peamine linnaomavalitsus või isikud, kellel on peamises linnaomavalitsuses esindus-, otsustus- või kontrollivolitused, või isikud, kes on projekti elluviimiseks olulised, on ühes või mitmes järgmises kõrvalejätmist põhjustavas olukorras:

- pankrot, maksejõuetus- või likvideerimismenetlus;
- maksude või sotsiaalkindlustusmaksete tasumisega seotud kohustuste täitmata jätmine;
- tõsine ametialane rikkumine, sealhulgas andmete moonutamine;
- pettus;
- korruptsioon;
- kuritegeliku ühendusega seotud käitumine;
- rahapesu või terrorismi rahastamine;
- terroriaktid või terroristliku tegevusega seotud õigusrikkumised;
- lapstööjõu kasutamine ja muu inimkaubandus;
- eeskirjade eiramine,
- varifirma loomine või selleks olemine.

Taotlusmenetluse käigus peavad kõik taotlejad esitama koos taotlusvormiga deklaratsiooni, milles kinnitatakse, et peamine linnaomavalitsus ja projektipartnerid ei kuulu ühegi eespool nimetatud välistamiskriteeriumi alla. See deklaratsioon sisaldub kinnituslehel, mis on lisatud elektroonilisel andmevahetusplatvormil taotlusvormile. Pange tähele, et toetuskõlblikkuse kontrollimisel

¹⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. juuli 2018. aasta määrus (EL, Euratom) 2018/1046, mis käsitleb liidu üldeelarve suhtes kohaldatavaid finantseeskirju, millega muudetakse määrusi (EL) nr 1296/2013, (EL) nr 1301/2013, (EL) nr 1303/2013, (EL) nr 1304/2013, (EL) nr 1309/2013, (EL) nr 1316/2013, (EL) nr 223/2014, (EL) nr 283/2014 ja otsust nr 541/2014/EL ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EL, Euratom) nr 966/2012: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2018/1046/oj>; <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2018/1046/oj>.

tunnistatakse taotlus toetuskõlblikuks ainult tingimusel, et kinnitusleht on peamise linnaomavalitsuse seadusliku esindaja poolt nõuetekohaselt allkirjastatud.

Valikumenetluse ajal ja enne valikukomitee lõplikku otsust toetuse andmise kohta kontrollib alaline sekretariaat taotlejaid varajase avastamise ja kõrvalejätmise süsteemis (EDES), mille Euroopa Komisjon on välja töötanud liidu finantshuvide kaitse tugevdamiseks ja usaldusväärse finantsjuhtimise tagamiseks¹⁸. Kui peamine linnaomavalitsus leitakse EDESist, teavitab alaline sekretariaat sellest taotlejat, kellel on seejärel võimalus esitada enne valikukomitee lõpliku otsuse tegemist kaitseväide, järgides proportsionaalsuse põhimõtet.

9. ALGATAMISE ETAPP JA LEPINGUTE SÕLMIMINE

Algatamise etapp kestab esimesed 6 kuud enne projekti rakendamise etappi. Selle eesmärk on tagada, et kõik projekti rakendamise sujuvaks ja tõhusaks alustamiseks vajalikud administratiivsed tingimused oleksid täidetud, ning kindlustada projekti valmisoleku tase (projektijuhtimine, projekti rakendamine, riskijuhtimine). Peamised aspektid, mida selles etapis käsitletakse, on projektijuhtimise alased koolitused (sealhulgas aruandlus- ja järelevalveraamistiku tutvustamine), projekti alustamiseks vajalike administratiivsete ja õiguslike nõuete täitmine, valikukomitee soovitude arvesse võtmine, eelaudit ja valmisoleku kontroll. Algatamise etapi eesmärk on ka viljaka koostöö alustamine projektijuhtide ja alalise sekretariaadi vahel.

Projekti valmisoleku kontrollimine on algatamise etappi kuuluv protsess, mille eesmärk on vältida võimalikult palju suuri ootamatuid probleeme projekti rakendamise ajal. Projekti valmisoleku kontrolli teostab nii esmatasandi kontrollija eelkontrolli käigus kui ka alaline sekretariaat ning see hõlmab kõiki juhtimis-, administratiiv-, finants- ja tegevusküsimusi, mis võivad mõjutada projekti nõuetekohast elluviimist ja projekti kavandatud tulemuste saavutamist. Valmisoleku kontrollimisel uuritakse ka seda, kas projektil on usaldusväärne strateegia ja selle suhtes on tehtud piisavalt prognoose seoses taotlusvormi riskijuhtimise osas käsitletud teemadega (st projektijuhtimine, inimsuutlikkus projekti rakendamisel, valmisolek hankemenetlustes, realistlik ajakava, õiguslik keskkond projekti rakendamiseks, investeeringutega seotud dokumendid, asukoha- ja haldusload jne).

Kui algatamise etapp ei ole edukalt lõpule viidud kavandatud 6 kuu jooksul (mõni eespool nimetatud toiming ei ole lõpule viidud või eelauditi ja/või valmisoleku kontrolli tulemus on negatiivne), on volitatud üksusel õigus projekt lõpetada (arvestades, et kontseptsioon ei ole veel piisavalt valmis, et seda kasutusele võtta) ja eemaldada see EUI-HA heakskiidetud projektide nimekirjast. Sellisel juhul tehatakse

¹⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL, Euratom) 2018/1046 (mis käsitleb liidu üldeelarve suhtes kohaldatavaid finantseeskirju) artikkel 142: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=CELEX:32018R1046&from=EN>

projektile ainult kaks kindlasummalist makset projekti ettevalmistamise ja algatamise etapi eest. Kui algatamise etapp katkestatakse enne selle lõpuleviimist (nt projekt langeb välja), vabastatakse peamisele linnaomavalitsusele ainult projekti ettevalmistuskuludeks ettenähtud ühekordne summa.

Edukalt läbitud algatamise etapp on vältimatu tingimus, et saada ERFist toetust projekti rakendamiseks ja projekti rakendamise etapi alustamiseks.

10. ABI SAAMISE VÕIMALUSED

Alalise sekretariaadi töötajad on valmis abistama taotlejaid mis tahes tehnilistes küsimustes, mis neil võivad tekkida EUI-IA taotlusvooru ajal – üksikasjad on leitavad EUI veebisaidilt. Lisaks on olemas järgmised võimalused.

- Alaline sekretariaat korraldab erinevates Euroopa linnades taotlejate seminare. Taotlejate seminaride kuupäevad ja toimumiskohad on leitavad EUI veebisaidilt. Nende seminaride ajal on osalejatel võimalus kokku leppida kahepoolseid kohtumisi alalise sekretariaadi liikmete ja/või Euroopa Komisjoni esindajatega, et arutada oma projektiideed.
- Korraldatakse veebiseminare, mis käsitlevad projekti kavandamise ja esitamise konkreetseid aspekte.
- EUI veebisaidil on veebipõhine küsimuste ja vastuste rubriik ning toimuvad kahepoolsed veebikonsultatsioonid.
- Taotluspakett (mis koosneb järgmistest dokumentidest: konkursitingimused, EUI-IA suunised, tehnilised suunised, üksikasjalikud juhised taotlusvormi täitmiseks, mis on veebis elektroonilise andmevahetusplatvormi süsteemis kõigis ELi keeltes kättesaadavad, ja töödokument taotlusvormi täitmise kohta) on saadaval EUI veebisaidil.

11. OLULISED KUUPÄEVAD

- **31/05/2023** – teises EUI-IA konkursi taotlusvooru algus
- **06/2023 – 09/2023** – taotlejate seminarid ja veebikonsultatsioonid
- **05/10/2023 (14.00 CEST)** – taotlusvormide esitamise tähtaeg
- **05/2024** – projektide heakskiitmise lõpliku otsuse esialgne kuupäev

- **11/2024** – algatamise etapi lõpptähtaeg
- **01/12/2024** – kõigi heakskiidetud projektide algatamise etapi lõpp ja rakendamise alguskuupäev

Ootame huviga teie projektiettepanekuid!